

Ι Ω Β Η Λ Α Ι Α

(Εἰσαγωγικά—'Απόδοσις τοῦ κειμένου)

Υ Π Ο

ΣΑΒΒΑ ΑΓΟΥΡΙΔΟΥ

Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

Α'—ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

1. Ὀνομασία, ἀρχική γλῶσσα, μεταφράσεις, χαρακτήρ.

Ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἰωβηλαΐα ἢ Λεπτογένεσις ἢ Μικρὰ Γένεσις ἢ Ἀποκάλυψις Μωϋσέως ἢ Διαθήκη Μωϋσέως ἢ Βιβλίον τῶν Θυγατέρων Ἀδὰμ ἢ Βίος Ἀδὰμ ἢ Βιβλίον τῆς Διαιρέσεως τῶν Ἡμερῶν (βλ. Albert-Marie Denis, Introduction, σελ. 151 ἐξ.) φέρεται χαλαχικὸν ἢ χαγαδικὸν Ταργούμ εἰς τὴν κανονικὴν Βίβλον, Γένεσις κεφ. 1 ἕως Ἔξοδος κεφ. 12. Ὁ σ. δηλ. ἀφηγεῖται τὴν γνωστὴν ἐκ τοῦ κειμένου Γεν. κεφ. 1—Ἔξοδ. κεφ. 12 ἱστορίαν, παραλείπων ὅμως ὠρισμένα στοιχεῖα ἢ ἀναπτύσσων ἄλλα κατὰ τὰς ἰδίας θεολογικὰς προϋποθέσεις καὶ προθέσεις. Τὸ ἔργον ὀνομάζεται Ἰωβηλαΐα, διότι συμφώνως πρὸς τὸ θεολογικὸν σχῆμα τοῦ συγγραφέως του, ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς Δημιουργίας μέχρι καὶ τῆς Ἐξόδου τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου ἐξετάζεται κατὰ Ἰωβηλαΐα, ἥτοι κατὰ τεσσαρακονταετηστείας, ἕκαστον δὲ ἰωβηλαῖον διαιρεῖται εἰς ἑπτὰ ἐβδομάδας ἐτῶν. Ὑπάρχει λεπτομερὲς καὶ σαφὲς σχέδιον τοῦ Θεοῦ ὀπισθεν τῶν γεγονότων, ποῦ ἀφηγεῖται ἡ Γραφή. Διὰ τοῦτο ἀπανταχοῦ ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ πάντα τὰ γεγονότα προσδιορίζονται ἐγγύτατα χρονικῶς: π.χ. «Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς πρώτης ἐβδομάδος ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ δευτέρῳ ἰωβηλαίῳ...» (19,1). «Καὶ ἐν τῇ νέχ σελήνῃ τοῦ μηνὸς ἐλάλησεν ὁ Ἰακώβ...» (31,1). «Καὶ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ πέμπτῳ ἰωβηλαίῳ, ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐβδομάδι, ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει, ὁ Ἰούδας ἔλαβε διὰ τὸν πρωτότοκον αὐτοῦ...» (41,1). Ἐκτὸς ὅμως τῶν γενικωτέρων θεολογικῶν προϋποθέσεων τοῦ συγγραφέως, εἰς τοὺς συνεχεῖς χρονικοὺς προσδιορισμοὺς τῶν γεγονότων τὸν ὀδηγεῖ ἐπίσης ἡ ἐπιθυμία του πρὸς μεταρρυθμίσειν τοῦ ἡμερολογίου. Δεικνύει παντοῦ ὅτι ὁ χρόνος, καθ' ὃν συμβαίνει τὰ γεγονότα, εἶναι καθωρισμένος καὶ δὲν δύναται εἶναι ἄλλος. Διὰ τὰ προσαρμύσσει τοὺς δώδεκα σεληνιακοὺς τῶν μῆνας (354 ἡμέραι, 8 ὥραι, 43 λεπτά) πρὸς τὸ ἡλιακὸν ἔτος (365 ἡμέραι, 5 ὥραι, 48 λεπτά) προσέθετον οἱ Ἰουδαῖοι κατὰ τὰς ἀνάγκας ἕνα ἑκατον τρίτον μῆνα, ἐπιτυχάνοντες τοιοῦτοτρόπως διὰ τὸ ἐμβόλιμον τοῦτο ἔτος 384 ἡμέρας. Ἡ κατάστασις αὕτη, κατὰ τὸν σ., δὲν ἐπιτρέπει τὸν ἑορτασμὸν τοῦ ἐτησίου κύκλου «ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ προσδιορισμένου καιροῦ» (49,14 ἐξ.), καθ' ἣν ὄχι μόνον οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ τῆς γῆς ἀλλὰ καὶ οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανοῖς ἐορτάζουν

ἐν αὐτῷ τὰς ἐορτάς, συμφώνως πρὸς τὰ περὶ αὐτῶν γεγραμμένα «ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν» (6,35). Πρὸς θεραπείαν τοῦ κακοῦ, ὁ σ. προτείνει ἡλιακὸν ἔτος 52 ἑβδομάδων, διαιρούμενον εἰς τέσσαρας ἐποχὰς ἐκ 13 ἑβδομάδων ἐκάστην, ἥτοι ἐκ 3 μηνῶν, τοῦ πρώτου συνισταμένου ἐκ 31 ἡμερῶν καὶ τῶν δύο ἄλλων ἐκ τριάκοντα· προτείνει δηλ. τὴν προσθήκην 4 ἡμερῶν, ἐν ἀρχῇ ἐκάστης ἐποχῆς τοῦ ἔτους ἀνὰ μίαν, πέραν τῶν δώδεκα μηνῶν, ἕκαστος τῶν ὁποίων ἀπαρτίζεται ἐκ 30 ἡμερῶν. Τὰ Ἰωβηλαῖα προπαγανδίζουν τὸ ἡμερολόγιον τοῦτο, ὅπως καὶ τὸ βιβλίον τοῦ Ἐνώχ (κεφ. 72-82), ἀμφότερα δὲ τὰ κείμενα, ἐνῶ πολεμοῦν τὸ ἡμερολόγιον τῶν Ἐθνικῶν, ἐτι σφοδρότερον καταφέρονται μετὰ τῶν λοιπῶν κειμένων τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης κατὰ τοῦ σεληνιακοῦ ἡμερολογίου τῆς ἱερατικῆς ἐξουσίας τῶν Ἰεροσολύμων. (Βλ. A. Jaubert, *Le Calendrier des Jubilés et de la Secte de Qumran: Ses origines bibliques*, VT, vol. III 1953, σελ. 250-64· E. R. Leach, *A possible Method of Intercalation for the Calendar of the Book of Jubilees*, VT, vol. VII, 1957, σελ. 392-7).

Ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς Δημιουργίας μέχρι τῆς Ἐξόδου δίδεται συμφώνως πρὸς τὸ ἀποκαλυπτικὸν στῦλ τῆς ἐποχῆς, ὑπὸ μορφήν ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσέα ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ «διὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἱσταμένου πρὸ τοῦ προσώπου» (2,1), ὁ ὁποῖος ἀλλοτε λαλεῖ εἰς ἀ' πληθ. προσ. καὶ ἄλλοτε εἰς ἀ' ἐνικόν, ἀναφέρεται δὲ συχνάκις ὡς εἰς πηγὴν εἰς τὰ γεγραμμένα «ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν» (3,10· 31· 4,5· 32 κ.ο.κ.). Διὰ τῶν οὐρανίων τούτων πλακῶν ὁ σ. πρὸς ἐτι μεγαλυτέραν δόξαν τοῦ Νόμου μεταφέρει ὀπίσω εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς ἀνθρωπίνης ἱστορίας τὴν γένεσιν ὠρισμένων ἱστορικῶν παραδόσεων τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ, ἃς ἡ Πεντάτευχος καὶ οἱ Ραββῖνοι συνέδεον μετὰ τῆς ἀποκαλύψεως τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσέα. Θέλει νὰ δείξῃ ὅτι ὁ Ἰουδαϊσμός, ὅπως αὐτὸς τὸν ἐβρίου, ἦτο ὁ αὐτὸς ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἱστορίας (S. Tedesche, ἐν *The Interpreter's Dictionary of the Bible*, λ. Jubilees). Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἐορτὴ τῶν ἑβδομάδων (Πεντηκοστὴ) ἐωρτάζετο εἰς τοὺς οὐρανούς πρὸ τῆς γεννήσεως τοῦ Νῶε (6,18), καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἐωρτάσθη ὑπὸ τοῦ Νῶε (6,17) καὶ ὑπὸ τοῦ Ἀβραάμ (6,19), καθὼς δὲ παρατηρεῖ ὁ R. Pfeiffer, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ὁ συγγρ. περιγράφει τὸ τελετουργικὸν τῶν ἐορτῶν μετὰ πάσης λεπτομερείας (π.χ. Σικηνοπηγία ἐν 16,21-31· 32,27-29· Πάσχα κεφ. 49), ὁ προφορικὸς νόμος, ὃν παρουσιάζει ὡς ἔγκυρον, διαφέρει τῆς πράξεως, ἣν διαπιστοῦμεν παρὰ τῷ Φίλωνι, τῷ Ἰωσήφῳ καὶ τῷ Ταλμούδ: Τοιοῦτοτρόπως, τὰ ὑπόλοιπα τῆς ἀπαρχῆς τῶν καρπῶν τοῦ τετάρτου ἔτους πρέπει νὰ καταναλίσκωνται ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Ναοῦ (7,36) καὶ ὄχι ὑπὸ τοῦ ἰδίου τοῦ λάτρεως (ὡς παρὰ Φίλωνι καὶ Ἰωσήφῳ)· ξύλον ἐλαιοδένδρου ἐπιτρέπεται μετὰξὺ ἄλλων εἰδῶν ξύλου διὰ τὰς Θυσίας (21, 12-15), ἐνῶ ἡ Μίσσα ἀπαγορεύει τὴν χρῆσιν τοιοῦτου ξύλου καθὼς καὶ κλιμάτων· ἡ δεκάτη τῶν κτηνῶν δίδεται εἰς τοὺς ἱερεῖς καὶ δὲν πρέπει νὰ καταναλίσκῃται ὑπὸ τοῦ λάτρεως (*History of the New Testament Times, with an Introduction to the Apocrypha*, Harper, New York, 1949, σελ. 69).

Τὸ ἔργον ἐγράφη ἀρχικῶς εἰς τὴν ἑβραϊκὴν. Βλ. περὶ τούτου παρὰ R.H. Charles, *The Book of Jubilees* (1902)· *Apocrypha and Pseudepigrapha of the O.T.II.* Oxford, 1913, σελ. 2 ἐξ. Τὰ ἐπιχειρήματα τοῦ Charles δύνανται νὰ συνοψισθοῦν ὡς ἐξῆς: α) Δὲν ἠδύνατο ὁ Μωϋσῆς νὰ γράψῃ βιβλίον εἰς ἄλλην γλῶσσαν ἢ εἰς τὴν ἔθνικὴν τῶν Ἑβραίων. β) Ἡ ἀναβίωσις τοῦ ἔθνικοῦ πνεύματος συνεπάγεται ἀναγέννησιν τῆς ἔθνικῆς γλῶσσης. γ) Τὸ ὑπάρχον κείμενον πρέπει συχνάκις νὰ μεταφέρεται εἰς τὴν ἑβραϊκὴν πρὸς κατανόησιν δυσνοήτων ἄλλως ἐκφράσεων. Ἀποσπάσματα τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου ἀνευρέθησαν ἐν Qumran (Βλ. D. Barthélemy, J. Milik: *Qumran Cave I, Discoveries in the Judean Desert, I*, Oxford, 1955· M. Baillet, J. Milik, De Vaux: *Les «Petites Grottes» de Qumran, Discoveries in the Judean Desert of Jordan, III*, Oxford, 1962): Οὕτω τὸ 1Qfgm. 17=Ἰωβηλ. 27,19-21· 1Qfgm. 18 = Ἰωβηλ. 35,8-10· 2Qfgm. 19 = Ἰωβηλ. 23,7-8· 2Qfgm 20 = Ἰωβηλ. 46,1-3· 3Q5 (No 1) = Ἰωβηλ. 23,12-13, καὶ (No 3) = Ἰωβηλ. 23,6-7. Ἐν 4Q, κατὰ τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ J. Milik (*Le travail d' édition des fragments manuscrits de Qumran, Revue Biblique* 63, 1956, σελ. 60), διατηροῦνται τμήματα τῶν Ἰωβηλ. ἐκ τῶν κεφ. 1-2· 21-23· 25· 32-40. Εἰς τὰ Ἰωβηλαῖα ἀναφέρεται ὁ Κῶδιξ τῆς Δαμασκοῦ 16,4 ὑπὸ τὸ ὄνομα Βιβλίον τῆς Διαιρέσεως τῶν Καιρῶν εἰς Ἰωβηλαῖα καὶ ἑβδομάδας. Ταῦτα περὶ τοῦ ἀρχικοῦ κειμένου τῶν Ἰωβηλαίων.

Τὸ ἔργον ἔχομεν σήμερον ὀλόκληρον εἰς τὴν αἰθιοπικὴν. Διεσώθησαν 4 αἰθιοπικὰ χειρόγραφα, ἐξ ὧν τὸ πρῶτον (15 αἰὼν) καὶ τὸ δεύτερον (16ος αἰὼν) εἶναι τὰ πλέον ἀξιόπιστα. Ἡ αἰθιοπικὴ μετάφρασις στηρίζεται ἐπὶ τῆς ἑλληνικῆς μεταφράσεως τοῦ ἑβραϊκοῦ, ἣτις σφίζεται μόνον εἰς βραχέα τινὰ ἀποσπάσματα ἢ ὑπομνήσεις εἰς τοὺς Πατέρας καὶ τοὺς βυζαντινοὺς συγγραφεῖς. Ἡ λατινικὴ μετάφρασις τοῦ ἔργου σφίζεται κατὰ τὸ ἐν τέταρτον ἐν παλιμψήστῳ χειρογρ. τοῦ 6ου αἰῶνος. Τὸ κείμενον τοῦτο ἔχει πολλὰ πάθει εἰς χεῖρας πολλῶν διορθωτῶν. Ὑποστηρίζεται ἡ ὑπαρξίς καὶ συριακῆς μεταφράσεως τοῦ ἔργου βάσει ἀποσπασματῶς τινος εἰς συριακὴν γλῶσσαν, φέροντος τὸν τίτλον «Ὄνόματα τῶν συζύγων τῶν Πατριαρχῶν κατὰ τὸ ἑβραϊκὸν Βιβλίον τὸ καλούμενον Ἰωβηλαῖα». Περὶ τῆς σχέσεως τῶν μεταφράσεων πρὸς ἀλλήλας βλ. παρὰ Charles, *Apocrypha and Pseudepigrapha*, II, σελ. 2-7. Τὰ ἑλληνικὰ ἀποσπάσματα τοῦ ἔργου, συνέλεξεν ὁ Albert-Marie Denis, ἐν *Fragmenta Pseudepigrapharum quae supersunt graeca*, Leiden, E. J. Brill, 1970, σελ. 70-102, περὶ ἐνὸς δὲ ἐκάστου ἐξ αὐτῶν βλ. ὑπὸ τοῦ αὐτοῦ, ἐν *Introd. aux Pseudepigraphes Grecs d' Ancient Testament*, Leiden, Brill, 1970, σελ. 152-157. Ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων τούτων τὸ πλέον ἐκτεταμέιον καὶ σημαντικὸν εὑρεθαι ἐν τῷ Περὶ Μέτρων καὶ Σταθμῶν ἔργῳ τοῦ Ἐπιφανίου, ἀναφέρεται δὲ εἰς τὰ 22 ἔργα τῆς δημιουργίας ἐν Ἰωβηλ. 2,2-21. Ἐκ τῶν ἐκκλησιαστικῶν πατέρων καὶ συγγραφέων ἀναφέρονται εἰς τὰ Ἰωβηλαῖα οἱ Δί-

δυμος (In epist. canonicas enarrationes, ad I Johan III, 12), ὁ Ἐπιφάνιος (Κατὰ Αἰρέσεων 39,6), ὁ Ἰερώνυμος (Epist. 78 ad Fabiolam κ.ἄ.), καθὼς καὶ τὸ Decretum Gelasianum (βλ. Schürer E., A History of the Jewish people, Engl. trans. by S. Taylor and P. Christie, N. York 1891, vol. III, σελ. 139-140). Ἐκ τῶν Βυζαντινῶν ὁ μὲν Γεώργιος Κεδρηνὸς εἰς τὴν Ἱστορίαν του δίδει σύνοψιν τῶν Ἰωβηλαίων (48,1· 2,14· 5,20· 10,24· 1,1· 2,8· 4,17) ἀναφέρεται δὲ καὶ εἰς τὰ ἐξῆς χωρία των: 2,24· 4,18· 11,1-2· 8· 14· 16,10· 21· 47,3· 48,1· 5· 14. Ἐπίσης ὁ Γ. Σύγκελλος ἀναφέρεται εἰς τὰ Ἰωβηλαῖα ἢ χρησιμοποιεῖ αὐτὰ ὡς ἐξῆς: Ἰωβ. 3,1-13· 28· 32· 34· 4,1-9· 31· 7,1· 8,2-3· 10,1-11· 21· 24· 26· 11,16· 17· 12,12-14· 26· 16,31· 17,16· 22,4· 5· 10· 26· 23,1· 26,34· 29,12· 31,9· 14· 18· 35,9· 36,1· 9· 37,1· 9· 17· 18· 38,1· 2· 3· 47,5· 9. Ἀναφέρονται ἐπίσης ἡ Catena τοῦ Νικηφόρου εἰς τὸ Ἰωβ. 10,21, ὁ Ζωναρᾶς (Χρονικόν, ἔκδ. M. Pinder, σελ. 52, 3-6) εἰς τὸ Ἰωβ. 46,14, καὶ ὁ Μιχαὴλ Γλυκᾶς (Χρονικόν, ἔκδ. Imm. Bekker, σελ. 206, 17-20) κ.ἄ. Εἶναι ἀξιοσημείωτον ὅτι τὸ βιβλίον τῶν Ἰωβηλαίων δὲν παρουσιάζει χριστιανικὰς προσθήκας ἢ χριστιανικὴν ἐπεξεργασίαν. Ὡς δεῖγμα τῆς ὑπὸ τῶν χριστιανῶν συγγραφέων ἀναφορᾶς εἰς τὸ ἔργον ὑποσημειοῦμεν ἐν 2,2-23 τὴν συνεπτυγμένην ὑπὸ τοῦ Ἐπιφανίου μορφήν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῶν στίχων τούτων. Παρὰ τὴν σύμπτυξιν ὁ Ἐπιφάνιος παραθέτει κατὰ τὸ πλεῖστον πιστῶς.

Τὰ Ἰωβηλαῖα δὲν ἀνήκουν εἰς τὰ ἐν κυριολεξίᾳ ἀποκαλυπτικὰ ἔργα· καθὼς ὁμοίως σημειοῖ ὁ D. S. Russell «ἀνήκουν εἰς τὸ αὐτὸ περιβάλλον, καὶ πρέπει νὰ λαμβάνωνται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν, ὅταν πραγματευώμεθα περὶ αὐτῆς τῆς φιλολογίας» (The Method and Message of Jewish Apocalyptic, SCM, 1964, σελ. 54). Ἡ σπουδαιότης τοῦ ἔργου ἔγκειται εἰς τὴν παρουσίαν τοῦ τί ἦτο ἐν ἀρχικῶ τινι σταδίῳ ἢ Ἰουδαϊκῇ Halaha, δηλ. ἢ ἀνάπτυξις τοῦ παραδεδομένου προφορικοῦ νόμου. Περὶ τούτου ὁμιλεῖ ὀλόκληρον τὸ ἔργον, καὶ κατ' ἐξοχὴν ὅσα περὶ Περιτομῆς, Σαββάτου, Μικτῶν Γάμων, καὶ λεπτομεροῦς τηρήσεως τῶν διατάξεων τοῦ τελετουργικοῦ τῶν ἑορτῶν τοῦ Πάσχα, τῆς Πεντηκοστῆς, τῆς Σκηνοπηγίας κ.τ.λ. λαμβάνει συχνὰ τὴν ἀφορμὴν νὰ ἀναπτύξῃ ὁ συγγραφεὺς. Εἰς ἅπαντα τὰ στοιχεῖα ταῦτα διακρίνει τις τὴν ἐν τῇ προφορικῇ παραδόσει ἀνάπτυξιν τῆς παλαιᾶς γραπτῆς νομικῆς παραδόσεως. Ἀλλὰ καὶ ἡ Haggadda, δηλ. ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ μὴ νομικοῦ χαρακτῆρος διδασκαλία παρουσιάζει ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον. Κατὰ τὴν ἀφήγησιν τῶν περιεχομένων ἐν κεφ. Γεν. 1-Ἔξοδ. 12, ὁ συγγραφεὺς παραλείπει ὅσα δὲν ἐθεώρησε ἀναγκαῖα ἢ εὐκόλως κατανοητὰ ὑπὸ τῆς ἐποχῆς του, κατὰ τὸ πρότυπον τῆς ἐπιλογῆς τοῦ συγγραφέως τῶν Παραλειπομένων ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Βασιλειῶν, κατὰ τὴν παρατήρησιν τοῦ Charles καὶ τοῦ Pfeiffer. Καθ' ὃν π.χ. τρόπον ὁ συγγραφεὺς τῶν Παραλειπομένων (Α' 21,1), ἀποδίδουν καὶ τὰ Ἰωβηλαῖα εἰς τὸν Σαταναῖν ὀρισμέναις πράξεις, αἱ ὁποῖαι δὲν ἐπετρέπετο κατὰ τὸν συγγραφέα των νὰ ἀποδοθῶν εἰς τὸν Θεόν. Τοιοῦτοτρόπως, ἡ ἰδέα τῆς θυσίας τοῦ Ἰσαὰκ (17,16·

18,9· 12) ἢ ἡ κατὰ τοῦ Μωϋσέως ἐπίθεσις (48,2-4) ἢ ἡ προσπάθεια παραδόσεως αὐτοῦ εἰς χεῖρας τοῦ Φαραῶ (48,9-12) ἢ τὰ σημεῖα καὶ τέρατα τῶν μάγων τῆς Αἰγύπτου ἢ ἡ καταδιώξις τῶν ἰσραηλιτῶν ὑπὸ τοῦ Φαραῶ (48, 15-19) ἢ ὁ φόνος τῶν πρωτοτόκων ἐν Αἰγύπτῳ (49,2) εἶναι ἔργα τοῦ Μαστεμά ἢ ἄρχοντος Μαστεμά, τοῦ ἀρχηγοῦ δηλ. τῶν πονηρῶν πνευμάτων. Μεταξὺ ἄλλων χαγαδικῶν στοιχείων πρέπει νὰ μνημονευθοῦν ὡς παράδειγμα οἱ ἐξωραϊσμοὶ τῆς ζωῆς τοῦ Ἀβραάμ, ὁ ὁποῖος εἰς ἡλικίαν 14 ἐτῶν ἐβδομηκοντάκις ἠμπόδισε τοὺς κόρακας ἀπὸ τοῦ νὰ τρώγουν τὸν σπειρόμενον εἰς τοὺς ἀγρούς τῆς πατρίδος του σπόρον (11,18-21), ἐν ἔτος δὲ ἀργότερον ἐφεῦρε σύστημα σποραῶς συνδεδεμένον μετὰ τοῦ ἀρότρου (11,23 ἐξ.). Ὡσαύτως γίνεται λόγος περὶ ὑπ' αὐτοῦ διδασκαλίας τοῦ πατρός του Θάβρα εἰς τὴν μονοθεΐαν, τῆς πυροπολήσεως τῶν εἰδώλων ἐν τῇ πατρίδι του, καὶ ἐκμαθήσεως ὑπ' αὐτοῦ τῆς ἐβραϊκῆς γλώσσης (κεφ. 12) κ.τ.λ. Πῶς εἰργάζετο ἡ φαντασία τῶν ἰουδαίων ἀφηγητῶν ἐπὶ τῶν Γραφῶν πρὸ τῆς χριστιανικῆς ἐποχῆς καὶ πῶς παρήχθη ἡ ἰουδαϊκὴ Χαγαδὰ βλέπει κανεὶς εἰς τὴν μεγάλην συλλογὴν τοιοῦτου ὑλικοῦ, ποὺ συνεκέντρωσεν ὁ L. Ginzberg εἰς 7 τόμους ὑπὸ τὸν τίτλον: *The Legends of the Jews*, Philadelphia, 1913-1938. Τὰ ἀρχαιότερα δείγματα τοιοῦτου ὑλικοῦ, ποὺ ἔχομεν μετὰ τὸ 200 μ.Χ., εἶναι τὰ Ἰωβηλαῖα καὶ αἱ Διαθήκαι τῶν XII Πατριαρχῶν.

Τὸ ἀποκαλυπτικὸν στοιχεῖον δὲν τονίζεται ὅσον τὸ νομικὸν καὶ τὸ τελετουργικόν. Ὁ Ἀβραάμ π.Χ. προλέγει τὴν ἔλευσιν μιᾶς ἐποχῆς μεγάλης ἐκπτώσεως, ὅποτε καὶ ἡ ἀνθρωπίνη ζωὴ θὰ περιορισθῇ εἰς ὀλιγώτερα τῶν 75 ἐτῶν, διὰ νὰ ἀκολουθήσῃ ἡ Κρίσις, ταύτην δὲ μία ἐποχὴ εὐτυχίας, καθ' ἣν οἱ ἄνθρωποι θὰ ζοῦν χίλια ἔτη (βλ. ὀλόκληρον τὸ κεφ. 23). Ὁ συγγραφεὺς περιγράφει προφανῶς γεγονότα τῆς ἐποχῆς του καὶ τὰς ἐλπίδας του περὶ τοῦ τί μέλλει νὰ ἀκολουθήσῃ: «... Καὶ πάσας τὰς ἡμέρας αὐτῶν θὰ πληρώσουν καὶ θὰ ζήσουν ἐν εἰρήνῃ καὶ χαρᾷ, καὶ δὲν θὰ ὑπάρχη Σατὰν ἢ ἄλλος τις κακὸς καταστροφεὺς· διότι ὅλαι αἱ ἡμέραι των θὰ εἶναι ἡμέραι εὐλογίας καὶ σωτηρίας...» (23,29). Πρέπει πάντως νὰ ἀναγνωρισθῇ ὅτι, ἐνῶ τὸ ἀποκαλυπτικὸν ὑλικὸν ἐν τῷ ἔργῳ εἶναι σποραδικόν, εἰς τὸ ὑπόβαθρον τῆς σκέψεως τοῦ συγγραφέως διαγράφεται ἐμφανῶς τὸ πλαίσιον τῆς ἀποκαλυπτικῆς σκέψεως. Ἄς ἀναλογισθῇ τις π.χ. τὸν ρόλον τοῦ ἀριθμοῦ ἑπτὰ καὶ τῶν πολλαπλασίων του ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους τοῦ βιβλίου τῶν Ἰωβηλαίων. Περὶ τῆς ἀριθμολογίας ἐν Qumran βλ. Γ. Γρατσέα, *Αἱ ἐννέα πρῶται στήλαι (I-IX) τοῦ ἐκ Qumran βιβλίου τοῦ Πολέμου ἀριθμολογικῶς ἐξεταζόμεναι*, ἐν Πόνημα Εὐγνώμον, Τιμ. Τόμ. Βασ. Βέλλα, ἐν Ἀθήναις 1969, σελ. 204-225.

Εἰς τὴν συνάφειαν ταύτην πρέπει νὰ ἐνθυμηθῇ τις τὴν ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ Δανιὴλ (9,2) ἐρμηνείαν τῆς προφητείας τοῦ Ἰερεμίου (25,11-12· 29) περὶ ἐβδομηκοντα ἐτῶν αἰχμαλωσίας εἰς ἐβδομήκοντα ἐπτάδας ἐτῶν. Ἐν τῇ Διαθήκῃ Λευὶ (16-7) υἱοθετεῖται τὸ σχῆμα τῶν 70 ἐβδομάδων ἐτῶν· ἐν Ἐνώχ

1-36 ἡ περίοδος ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ μέχρι τῆς τελικῆς Κρίσεως διαίρεται εἰς ἑβδομήκοντα γενεάς (10,2), ἐν δὲ τῷ Ἐνώχ (κεφ. 83-90) ἡ ἱστορία τοῦ Ἰσραὴλ ἀπὸ τῆς Αἰχμαλωσίας καὶ ἐξ. κατευθύνεται ὑπὸ ἑβδομήκοντα ποιμένων, τῶν ὁποίων ἡ βασιλεία εἶναι τῆς αὐτῆς διαρκείας. Τὴν σχηματοποίησιν τῆς ἱστορίας εὐρίσκομεν εἰς κλασικὴν μορφήν εἰς Ἐνώχ, εἰς τὸ τμήμα τὸ ὁποῖον καλεῖται Ἀποκάλυψις τῶν ἑβδομάδων (κεφ. 93 ἐξ.), ὅπου ἡ ἱστορία διαίρεται εἰς 10 ἑβδομάδας ἐτῶν, ἐξ ὧν αἱ 7 ἔχουν ἤδη παρέλθει, ἀπομένουν δὲ εἰσέτι αἱ τρεῖς. Καὶ ἐν τῷ ἔργῳ Ἀνάληψις τοῦ Μωϋσέως ἔχομεν τὴν κατὰ τὰ Ἰωβηλαΐα διαίρεσιν τῆς ἱστορίας: Ἐν 1,2 σημειοῦται ὅτι ἀπὸ τῆς δημιουργίας μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ Μωϋσέως διέρρευσαν ἤδη 2.500 ἔτη, ἀπὸ δὲ τοῦ θανάτου του μέχρι τῆς ἐλευσεως τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ θὰ ἀπαιτηθοῦν 250 «καιροί». Ἐκαστος καιρὸς ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ ἀντιπροσωπεύει μίαν ἑβδομάδα ἐτῶν, ὅποτε οἱ 250 καιροὶ ἰσοδυναμοῦν πρὸς 1.750 ἔτη· συνεπῶς καὶ ἡ διάρκεια τῆς ὅλης ἱστορίας συμποσοῦται εἰς $2.500 + 1.750 = 4.250$ ἔτη ἢ 85 Ἰωβηλαΐα.

Ἐὰν ἴδωμεν τὸ βιβλίον τῶν Ἰωβηλαίων εἰς αὐτὸ τὸ ὑπόβαθρον, τὸ ἐν αὐτῷ ἀποκαλυπτικὸν στοιχεῖον ἐμφανίζεται ἐντονώτερον ἢ ἐκ πρώτης ὄψεως, φαίνεται δὲ πολὺ φυσικὴ ἢ πρότασις τοῦ Michel Testuz (Les idées religieuses du Livre des Jubilés, 1960, σελ. 138 ἐξ.· 172 ἐξ.), καθ' ἣν ἡ παγκόσμιος ἱστορία ἐν τῷ βιβλίῳ τούτῳ παρουσιάζεται διηρημένη εἰς τρεῖς αἰῶνας ἢ περιόδους: τὸν Αἰῶνα τῆς Μαρτυρίας, τὸν Αἰῶνα τοῦ Νόμου, καὶ τὸν Νέον Αἰῶνα. Ὁ πρῶτος διαρκεῖ 49 Ἰωβηλαΐα καὶ συμπληροῦται μετὰ τὴν ἔξοδον τῶν Ἰσραηλιτῶν ἐξ Αἰγύπτου· τῆς δευτέρας ἡ διάρκεια δὲν καθορίζεται, ἡ ἀρχὴ του ὁμοίως συμπίπτει πρὸς τὴν ἀποκάλυψιν τοῦ Νόμου πρὸς τὸν Μωϋσέα ἐπὶ τοῦ Σινᾶ· ἡ τρίτη περίοδος θὰ ἀρχίσῃ μετὰ τὴν ἀνακαίνισιν τῶν πάντων (1,29), ὅταν ὁ Θεὸς θὰ κατοικήσῃ μετὰ τοῦ λαοῦ του εἰς τὸν αἰῶνα (1,26). Βλ. καὶ παρὰ D. S. Russell, ἔνθ' ἄνωτ., σελ. 225 ἐξ.

2. Συγγραφεύς, χρόνος συγγραφῆς, σκοπός, χαρακτηριστικὰ θεολογικὰ ἰδέαι.

Περὶ τοῦ συγγραφέως τῶν Ἰωβηλαίων ἐπικρατεῖ ἡ ἄποψις ὅτι πρόκειται περὶ φαρισαίου τῆς αὐστηροτέρας μερίδος παρὰ τὴν διακρίνουσαν αὐτὸν πρωτοτυπίαν εἰς τὴν ἐρμηνείαν τοῦ Νόμου. Ἄν καὶ ὁ συγγραφεύς ἀντλήῃ ἐκ παλαιότερων βιβλίων καὶ παραδόσεων, π.χ. ἐκ τοῦ Βιβλίου τοῦ Νῶε, πού χρησιμοποιοῖ εἰς παρηλλαγμένην μορφήν, καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου τοῦ Ἐνώχ, τὸ βιβλίον τῶν Ἰωβηλαίων παρουσιάζει ἰδεολογικὴν ἐνότητα. Ἀπ' ἀρχῆς μέχρι τέλους καταπολεμεῖται ἐν αὐτῷ ὁ ἑλληνισμὸς, ἐξαίρεται δὲ ὑπὸ τὴν αὐστηροτέραν ἔννοιαν ἢ σημασίαν πού ἔχει διὰ τὸν Ἰουδαῖον ἢ ἀκριβῆς τήρησις τῆς περιτομῆς, τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν χαρακτηριστικῶν τῆς Ἰουδαϊκῆς θρησκείας ἑορτῶν. Καθὼς σημειώνει ὁ Π. Χρήστου, «ὁ Ἀντίοχος καὶ ὁ ἑλληνισμὸς

εἶχον πολεμήσει, ὡς ἀντίθετα εἰς τὴν φύσιν καὶ τὸ φυσικὸν δίκαιον, δύο πράγματα· τὴν περιτομὴν καὶ τὸ Σάββατον. Διὰ τὸ νὰ ἀποδείξῃ ὅτι οἱ θεσμοὶ οὗτοι ἀνήκουν εἰς τὸ αἰώνιον δίκαιον, ὁ συγγραφεὺς λέγει ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ ἄγγελοι—τοὐλάχιστον αἱ δύο ὑψηλότεραι τάξεις τῆς οὐρανόθεν ἱεραρχίας—ἐδημιουργήθησαν περιτετημημένοι (15,27) καὶ ὤφειλον νὰ τηροῦν τὸ Σάββατον (1,18)» (Θρ. καὶ Ἡθ. Ἐγκυκλ., 7, στ. 92). Προσπαθεῖ δηλ. ὁ συγγραφεὺς νὰ δείξῃ ὅτι τὸ βιβλίον του, ἐπειδὴ εἶναι ἀποκάλυψις τοῦ Θεοῦ πρὸς τὸν Μωϋσέα, ἀποτελεῖ οἶονεὶ συμπλήρωμα τῆς Πεντατεύχου, ἣν ὀνομάζει «πρῶτον Νόμον». Δι' ἑλῶν τῶν μέσων προσπαθεῖ νὰ ἐνισχύσῃ τὴν ἀντίστασιν εἰς τὴν ἰσοπεδωτικὴν καὶ ἀφομοιωτικὴν ἐπὶ τῶν Ἰουδαίων δύναμιν τοῦ ἑλληνισμοῦ, ἰδίᾳ ἀφ' ὅτου οἱ Σελευκῖδαι ἐπεδίωξαν διὰ τῆς βίας τὸν ἀφανισμόν τοῦ ἰουδαϊκοῦ ἔθνους καὶ τῆς ἰουδαϊκῆς θρησκείας. Ἡ αἰωνία δόξα τοῦ Νόμου, ἡ ἰδεώδης παρουσίασις τοῦ βίου τῶν Πατριαρχῶν κ.τ.λ. ἀποβλέπουν νὰ κρατήσουν τοὺς Ἰουδαίους μακρὰν τῆς πνευματικῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἑλληνισμοῦ. Πέραν ὅμως τῆς ὑπὸ τοῦ συγγραφέως ἐξάρσεως τοῦ αἰωνίου κύρους τοῦ Νόμου, εἰδικώτερον ἐν ταῖς περιπτώσεσι τῆς Περιτομῆς, τοῦ Σαββάτου καὶ τῶν μικτῶν γάμων, τὴν φαρισαϊκὴν ἰδιότητα τοῦ συγγραφέως προδίδει καὶ ἡ περὶ πνευμάτων, ἀγαθῶν καὶ κακῶν, διδασκαλία, δι' ὅσους δὲ ἀκολουθοῦν τὴν ἐρμηνείαν τοῦ στίχ. 23,31 («...καὶ τὰ ὄστα των θὰ ἀναπαυθοῦν ἐν τῇ γῆ καὶ τὰ πνεύματά των θὰ ἔχουν πολλὴν χαρὰν...») ὑπὸ τοῦ Charles καὶ ἡ περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς τοποθέτησις του.

Ἐξ ἄλλου ὁ συγγραφεὺς εἶναι ὑποστηρικτῆς τῆς μακκαβαϊκῆς ἀρχιερωσύνης. Ἐξαίρει τοὺς διαδόχους τοῦ Λευὶ ὡς ἀρχιερεῖς καὶ κυβερνήτας καὶ τοὺς ἀποδίδει τὸν τίτλον: «Ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου». Πάντως, καθὼς σημειώνει καὶ ὁ Charles, δὲν δύναται τις νὰ τὸν κατατάξῃ εἰς τοὺς διαπρυσίους ὑποστηρικτὰς τῆς δυναστείας (ὡς π.χ. ἐμφανίζεται ὁ συγγραφεὺς τῶν Διαθηκῶν τῶν XII Πατριαρχῶν ἐν Διαθ. Λευὶ 18), ἀφοῦ ὁ ἡμέτερος συγγραφεὺς ἀναμένει τὸν Μεσσίαν ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα, κατὰ τὴν παλαιότεραν ἰουδαϊκὴν παράδοσιν, ἥς τὴν καθαρωτέραν φαρισαϊκὴν ἐκδοσιν ἔχομεν ἐν τοῖς Ψαλμοῖς Σολομώντος. Τὴν ἱερατικὴν ἰδιότητα τοῦ συγγραφέως συνάγει τις ἐκ τῆς ἐν κεφ. 31-32 ἐξάρσεως τοῦ Λευὶ ὑπὲρ τὸν Ἰούδα καὶ ἐκ τῆς δηλώσεως ἐν στίχ. 45,16 ὅτι ὅλαι αἱ μυστικαὶ παραδόσεις, ἃς ὁ συγγραφεὺς γνωρίζει, ἐδόθησαν ὑπὸ τοῦ Ἰακώβ ἐν Χεβρών εἰς τὸν υἱὸν τοῦ Λευὶ καὶ εἰς τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν του «μέχρι τῆς ἡμέρας ταύτης».

Μετὰ τὴν ἀνακάλυψιν τῶν κειμένων τῆς Ν. Θαλάσσης καὶ τὴν τόσον καλὴν πλέον γνωριμίαν ἡμῶν μετὰ τῶν ἑσσαικῶν κοινοτήτων τῆς ἐρήμου τῆς Ἰουδαίας τὸ θέμα τοῦ συγγραφέως τῶν Ἰωβηλαίων—βιβλίου τόσον τιμωμένου ἐν Qumran — τίθεται διαφόρως πως. Ἀναμφισβητήτως, ὁ συγγραφεὺς προέρχεται ἐκ τῶν κύκλων τῶν Ἀσιδαίων, οἱ ὅποιοι πνευματικῶς ἠγήθησαν τῆς μακκαβαϊκῆς ἀντιστάσεως κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ. Πρέπει, ἐπίσης, δι' οὓς λόγους

ἀνεφέρθη, νὰ ἦτο καὶ ἱερεὺς ἢ λευΐτης. Τὴν τελευταίαν του ταύτην ιδιότητα δυνάμεθα εὐκρινέστερον νὰ ἐκτιμήσωμεν σήμερον εἰς τὸ ὑπόβαθρον τοῦ καθόλου ἱερατικοῦ χαρακτῆρος τῆς ἱεραῖς κοινότητος τοῦ Qumran. Τὴν συγγένειαν πρὸς τὸ Qumran διακρίνει τις, ἂν προσέξῃ ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὴν πνευματολογία καὶ δαιμονολογίαν τοῦ ἔργου, καθὼς καὶ εἰς τὴν καθόλου τοποθέτησίν του εἴτε εἰς τὸ θέμα τοῦ Μεσσίας εἴτε εἰς τὸ θέμα προορισμός, εἰμαρμένη καὶ ἐλευθερία. Ἐξ ὧσων σήμερον γνωρίζομεν εἰς τὰ θέματα αὐτὰ αἱ ἀπόψεις τοῦ συγγραφέως τῶν Ἰωβηλαίων πλησιάζουν περισσότερον πρὸς ἐκείνας τοῦ Qumran ἢ πρὸς τὰς ἀλλαχόθεν μέχρι τοῦδε γνωστὰς εἰς ἡμᾶς φαρισαικὰς τοιαύτας. Καθὼς σημειώνει ὁ ἴδιος ὁ συγγραφεὺς: «Καὶ ἡ κρίσις πάντων εἶναι καθωρισμένη καὶ γεγραμμένη ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν ἐν δικαιοσύνη — μάλιστα πάντων τῶν ἐκκλινόντων ἀπὸ τῆς ὁδοῦ τῆς καθωρισμένης ἵνα περιπατῶσιν ἐν αὐτῇ· ὅταν δὲ δὲν περιπατοῦν ἐν αὐτῇ· κρίσις ἔχει καταγραφῆ διὰ πᾶν πλᾶσμα καὶ διὰ πᾶν εἶδος...». Εἰς τὴν διδασκαλίαν δηλ. τοῦ συγγραφέως διακρίνει τις ἕνα ἀποκαλυπτικὸν ντετερμινισμόν ἐν συνδυασμῷ βεβαίως μετὰ τοῦ τονισμοῦ τῆς εὐθύνης ἐκάστου διὰ τὴν ἐκλογὴν του, διὸ καὶ ἡ ἐκκλησις πρὸς μετάνοιαν. Τὸ στοιχεῖον τοῦτο τοῦ ἀποκαλυπτικοῦ χαρακτῆρος ντετερμινισμοῦ παρ' αὐτῶ τὸν πλησιάζει περισσότερον πρὸς τὸ Qumran ἢ πρὸς τὸν γνωστὸν ὡς κλασσικὸν φαρισαισμόν. Ὁ M. Testuz (μνημ. ἔργ.), ἔχει μόνον ἀνετάτα ἀποδεικνύει τὴν συγγένειαν τῶν ἀπόψεων αὐτῶν πρὸς ἐκείνας τῶν κειμένων τῆς N. Θαλάσσης, ἀλλὰ καὶ ἐπίδρασιν ἐν γένει τῶν ἰδεῶν τοῦ μαρσαϊσμοῦ δέχεται εἰς τὰς περὶ τοῦ προορισμοῦ, δύο Πνευμάτων καὶ δύο Ὁδῶν διδασκαλίας τῶν Ἰωβηλαίων καὶ τῶν κειμένων τῆς N. Θαλάσσης.

Ἐπίσης, ἡ εἰς πνεύματα καθόλου πίστις τοῦ συγγραφέως κινεῖται ἐντὸς τοῦ κόσμου τῶν Πνευμάτων, πού γνωρίζομεν ἀπὸ τὸ Qumran καὶ τὴν λοιπὴν ἀποκαλυπτικὴν γραμματείαν. Ὁ ἰστάμενος πρὸ τοῦ προσώπου ἄγγελος παρουσιάζεται δι' ὅλου τοῦ βιβλίου ὡς μεσάζων μεταξὺ Θεοῦ καὶ Μωϋσέως ἐν τῷ ἔργῳ τῆς ἀποκαλύψεως. Ἐκτὸς τῆς τάξεως ταύτης τῶν ἀγγέλων, πού εἶναι ἡ ἀνωτάτη, ἀναφέρονται καὶ οἱ ἄγγελοι τῆς ἀγιότητος καθὼς καὶ οἱ συνδεδεμένοι μετὰ φυσικὰ φαινόμενα ἄγγελοι (2,2). Ἐνῶ οἱ πρῶτοι δὲν τηροῦν τὸ Σάββατον, διότι εἶναι πάντοτε ἀπησχολημένοι μετὰ τὰ καθήκοντά των (2,18), αἱ δύο ἄλλαι κατηγορίαι τὸ τηροῦν. Εἰς τὰ Ἰωβηλαΐα, τὸ πρῶτον, ἀναφέρονται ἄγγελοι φύλακες ἀτόμων (35,17). Ἡ πτώσις καὶ ἡ τιμωρία τῶν ἀγγέλων, οἱ ὅποιοι ἠράσθησαν τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων, μνημονεύεται ἐν Ἰωβ. 4,22· 5,1-9. Οἱ Δαίμονες εἶναι τὰ πνεύματα, πού προῆλθον ἐκ τῶν ψυχῶν τῶν γιγάντων, τέκνων τῆς ἀνωτέρω ἐπιμιξίας, βλάπτουν παντοιοτρόπως τοὺς ἀνθρώπους καὶ προσπαθοῦν παντὶ σθένει νὰ ὀδηγήσουν αὐτοὺς εἰς τὴν διαφθορὰν καὶ τὴν καταστροφὴν. Ὡς ἀρχηγός των ἐμφανίζεται κυρίως ὁ ἄρχων Μαστεμὰ (10,1-14· 11,1-5· 19,28), καθὼς καὶ ὁ Βελιάρ (1,10· 15,33), πού προσπαθοῦν νὰ κυριαρχήσουν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων, θέτοντες ἐμπόδια πρὸ αὐτῶν ἢ παγίδας διὰ νὰ

τούς κάμουν νὰ προσκόψουν. Ἡ κατάσταση αὐτὴ θὰ ἐξακολουθήσῃ μέχρι τῆς τελικῆς τιμωρίας τοῦ Μαστεμὰ (10,8) καὶ τῆς ἐγκαθιδρύσεως τῆς μεσσιανικῆς βασιλείας, ὅποτε ὁ Σατανᾶς δὲν θὰ δύναται πλέον νὰ βλάψῃ τοὺς ἀνθρώπους (23,29).

Ἄς σημειωθῇ, τέλος, ἡ σύμπτωση τῶν ἡμερολογιακῶν ἀντιλήψεων τοῦ συγγραφέως πρὸς ἐκείνας τοῦ Qumran ἀφ' ἑνός, ἀφ' ἑτέρου δὲ ἡ ταυτόχρονος παρ' αὐτοῦ ἔξαρσις τοῦ ἱερατικοῦ ποντιφικοῦ ἀξιώματος τῶν Μακκαβαίων καὶ ἡ προδοκία του ὅτι ὁ Μεσσίας θὰ ἔλθῃ ἐκ τοῦ γένους Δαυὶδ. Τοιαῦται μεσσιακαὶ προδοκίαι κεῖνται ἐγγύτερον πρὸς τὴν μεσσιανικὴν ἐλπίδα τῶν Κουμρανιτῶν περὶ δύο Μεσσιῶν, ἑνὸς πολιτικοῦ ἐκ τοῦ γένους Δαυὶδ καὶ ἑνὸς ἱερατικοῦ ἐκ τοῦ γένους Λευὶ (βλ. F. M. Cross, *The Ancient Library of Qumran*, 2nd ed. 1961), ἣ πρὸς τὴν γνωστὴν φαρισαϊκὴν προδοκίαν περὶ Μεσσίου ἐκ τοῦ γένους Δαυὶδ.

Ἐκ πάντων τῶν ἀνωτέρω καθίσταται φανερόν ὅτι ὁ συγγραφεὺς δὲν ἦτο ὁ τύπος τοῦ Φαρισαίου ποὺ γνωρίζομεν. Ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ πρότασις τοῦ J. T. Milik ὅτι ὁ συγγραφεὺς τῶν Ἰωβηλαίων ἦτο μέλος τῆς κοινότητος τοῦ Qumran (*Ten Years of Discovery in the Wilderness of Judaea*, engl. transl. ὑπὸ J. Strugnell, 1959, σελ. 32). Κατὰ τὸν Testuz, δὲν πρόκειται ἀκόμη περὶ τοῦ κλασικοῦ τύπου τοῦ Ἰεσσαίου, ὅπως τὸν περιγράφει ὁ Ἰώσηπος. Εὐρισκόμεθα εἰς ἐποχὴν, καθ' ἣν δὲν εἶχον οὗτοι εἰσέτι διαχωρισθῆ τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων, μετεῖχον τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, ἐνδιέφεροντο διὰ τὴν οἰκογένειαν καὶ ὑπεδείκνυον ὅτι ὁ γνήσιος Ἰουδαῖος πρέπει νὰ τρώγῃ τὸ Πάσχα εἰς τὸ Ἱερόν. «Ἵπάρχουν ὅμως ἤδη ὅλα τὰ στοιχεῖα ποὺ θὰ ὀδηγήσουν τὴν κοινότητα εἰς τὸ σχίσμα — τὸ ἡμερολόγιον καὶ τὰ ἰδιαίτερα ἦθη, τὸ ἀνυποχώρητον καὶ ἡ σκληρότης — καὶ εἰς μίαν ζωὴν ἀναδεδιπλωμένην εἰς ἑαυτὴν ἐντὸς τῆς ἐρήμου» ("Ἐνθ' ἄνωτ., σ. 199). Ἄλλοι ὅμως ἐκ τῶν ἐρευνητῶν διστάζουν νὰ ἀποδεχθῶν τὴν ἰεσσαϊκὴν ιδιότητα τοῦ συγγραφέως ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἐνδεχομένως τὰ κοινὰ μεταξὺ Qumran ἢ Κώδικος τῆς Δαμασκοῦ καὶ Ἰωβηλαίων νὰ ὀφείλωνται εἰς κοινὴν πηγὴν, ἣ ὁποία προηγεῖται ἀμφοτέρων (πρβλ. Russel, "Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 54).

Ἐκ τῆς μετὰ τὸ 200 π.Χ. ἐποχῆς ἡ περίοδος, ἣτις ἀνακλᾶται κάλλιον εἰς τὸ βιβλίον τῶν Ἰωβηλαίων, φαίνεται ὅτι εἶναι ἡ τῆς μακκαβαϊκῆς ἡγεμονίας ὑπὸ τὸν Σίμωνα καὶ τὸν υἱὸν του Ἰωάννην Ὑρκανόν. Βεβαίως, ἔχουν προταθῆ καὶ ἄλλαι χρονολογίαι συγγραφῆς τῶν Ἰωβηλαίων ἀπὸ τοῦ γ' π.Χ. μέχρι τοῦ α' μ.Χ. αἰῶνος. Τὸ γενικώτερον consensus τῶν ἐρευνητῶν ἐκφράζει ἐπὶ τοῦ προκειμένου ὁ H. H. Rowley (*The Relevance of Apocalyptic*, London, 1963, σελ. 81 ἐξ.), δεχόμενος τὰ μέσα τοῦ β' π.Χ. αἰῶνος ὡς τὸν χρόνον συγγραφῆς τοῦ ἔργου. Ὁ Tedesche ("Ἐνθ' ἄνωτ.) προτείνει συγκεκριμένως τὴν ἀπὸ 153-105 π.Χ. περίοδον. Πράγματι, καὶ ἡ ἐν τῷ ἔργῳ προβολὴ τοῦ μακκαβαϊκοῦ ποντιφικάτου, ἣ ὑπὸ τοῦ σ. χρησιμοποίησις τοῦ τίτλου τῶν Μακκα-

βαίων (ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ τοῦ Ὑψίστου) (πρβλ. Ἰωσήπου, Ἀρχαιολ. 16,6,2) ὡς τίτλον τοῦ Λευῖ, ἀλλὰ καὶ ἡ καθόλου θεολογικὴ σκέψις, ἡ προϋποθέτουσα, παρὰ τὴν ἀποκλειστικότητα καὶ τὸν αὐτονόητον κατὰ τοῦ ἑλληνισμοῦ ἀγῶνα, μίαν ὠρίμανσιν θεολογικὴν καὶ πνευματικὴν ἐντὸς τῶν κύκλων τῶν Ἀσιδαίων — πάντα ταῦτα παραπέμπουν ἡμᾶς εἰς τοὺς χρόνους Ἰωάννου τοῦ Ὑρκανοῦ (134-105), ὁ ὁποῖος ἤρχισε τὸν πόλεμον κατὰ τῶν Φαρισαίων. Οἱ ἔπαινοι τοῦ σ. πρὸς τοὺς Μακκαβαίους ἦσαν δυνατοὶ πρὸ τῆς κρίσεως εἰς τὰς σχέσεις του πρὸς τοὺς Φαρισαίους, πού συνέβη ὀλίγον πρὸ τοῦ θανάτου τοῦ Ὑρκανοῦ τὸ 105 π.Χ.

Ἐκ τῶν κυρίων θεολογικῶν ιδεῶν τῶν βιβλίων τῶν Ἰωβηλαίων πρέπει νὰ ἐξαρθοῦν ἐνταῦθα αἱ ἐξῆς:

α) Ὁ Νόμος εἶναι ἀρχαιότερος τοῦ Μωϋσέως. Ὑπῆρχεν εἰς τὸν οὐρανόν, γεγραμμένος ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν, πρὶν δοθῆναι εἰς τὸν Μωϋσέα ἐπὶ τοῦ Σινᾶ ὡς ἀποκάλυψις δι' ἀγγέλου. Ἡ συνείδησις τῆς ἀνάγκης νὰ μεταφερθοῦν εἰς τὸν οὐρανὸν καὶ συνδεθῶν πρὸς τὴν δημιουργίαν τοῦ κόσμου αἱ ρίζαι τῆς ἐκφράσεως τοῦ ἀποκεκαλυμμένου θελήματος τοῦ Θεοῦ ἔχει μεγάλην σημασίαν διὰ τὴν χριστολογία τῆς Ἐκκλησίας μας μετὰ ταῦτα. Δὲν ἦτο μόνον ἡ Σοφία, πού εὐρίσκομεν εἰς τὰ σοφιολογικὰ ἔργα τῆς Π. Δ. συμπάρεδρος τοῦ Θεοῦ, ἀπαύγασμα τῆς θείας ὑποστάσεως, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν τῇ Πεντατεύχῳ Νόμος ἔχει τὴν ὑπαρξίν του συνδεδεμένην μὲ τὴν Δημιουργίαν: «Καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ προσώπου ὁ προπορευόμενος τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἰσραὴλ ἔλαβε τὰς πλάκας τῆς διαιρέσεως τῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ νόμου καὶ τῆς μαρτυρίας κατὰ τὰς ἑβδομάδας τῶν ἐτῶν, κατὰ τὰ Ἰωβηλαῖα, κατὰ τὰ μεμονωμένα ἔτη, καθ' ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς τῶν Ἰωβηλαίων, κατὰ τὰ μεμονωμένα ἔτη, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς [νέας] δημιουργίας, ὅταν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις των θὰ ἀνακαινισθοῦν ὡς καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς πᾶσα ἡ κτίσις τῆς γῆς, ἕως οὗ κτισθῆ τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σιών, καὶ πάντες οἱ φωστῆρες ἀνακαινισθοῦν πρὸς σωτηρίαν καὶ εἰρήνην...» (1,29 ἐξ). Διακρίνει δηλ. κανεὶς μὲ σαφήνειαν εἰς τὰ φαινόμενα αὐτὰ τὴν προετοιμασίαν τῶν παραστάσεων, δι' ὧν ἡ Ἐκκλησία θὰ ἐξέφραζε τὴν πίστιν της εἰς τὴν προὑπαρξίν τοῦ Χριστοῦ.

β) Καταπλήσσει κανεὶς ἐκ τῆς ἐπιμονῆς τοῦ σ. εἰς τὴν λεπτομερῆ τήρησιν τοῦ Νόμου. Βλέπει κανεὶς εἰς τὴν ἐπιμονὴν του ἐκεῖνο πού ὁ Παῦλος ἀνόμαζε «δουλείαν τοῦ Νόμου». Ὑπὸ τὴν μορφήν του ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις ὁ Νόμος δὲν εἶναι μόνον τὸ διακριτικὸν τοῦ Ἰουδαίου, ἡ βᾶσις τῆς καυχῆσεώς του, ἀλλὰ καὶ τὸ θεμέλιον τῆς αὐταρέσκου ἐκείνης πεποιθήσεως ὅτι δύναται ὁ ἄνθρωπος, τηρῶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, οὕτω περιγραφόμενον, νὰ εὐαρεστήσῃ τῷ Θεῷ. Ἰδιαιτέρως τονίζεται ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις ἡ τήρησις τοῦ Σαββάτου. Μόνον, ὅταν ἀναγινώσκη τις κείμενα ὡς τὰ ἐν κεφ. 2 καὶ 50 τῶν Ἰωβηλαίων περὶ Σαββάτου, εἶναι δυνατόν ν' ἀντιληφθῆ τί συμβαίνει μὲ τὰς κατηγορου-

μένας εἰς τὸν Ἰησοῦν παραβάσεις καθ' ἕκαστον ἐν τοῖς Εὐαγγελίοις μνημονεύομενον Σάββατον· ἐννοεῖ κανεὶς διατὶ ἐπὶ τοῦ θεσμοῦ τοῦ Σαββάτου ἐδόθη τοιαύτη μάχη ὑπὸ τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀρχικῆς Ἐκκλησίας. Κατὰ τὸν σ. ὁ Θεὸς «συνετέλεσε πᾶν ἔργον αὐτοῦ τὴν ἕκτην ἡμέραν... Καὶ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς σημεῖον μέγα τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ὥστε νὰ ἐργαζώμεθα ἐξ ἡμέρας, ἀλλὰ νὰ τηρῶμεν τὸ Σάββατον τὴν ἑβδόμην ἡμέραν ἀπὸ πάσης ἐργασίας. Καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους τοῦ προσώπου, καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους τῆς δόξης, αὐτὰς τὰς δύο μεγάλας τάξεις — οὗτος διέταξεν ἡμᾶς νὰ τηρῶμεν τὸ Σάββατον μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ καὶ ἐπὶ τῆς γῆς... Καὶ οὕτως ἐποίησε δι' αὐτοῦ σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποῖον οὗτοι ὤφειλον νὰ φυλάττουν τὸ Σάββατον μεθ' ἡμῶν τὴν ἑβδόμην ἡμέραν, νὰ τρώγουν καὶ πίνουν, καὶ νὰ εὐλογοῦν τὸν ποιήσαντα πάντα, καθὼς ἐκεῖνος ἠὐλόγησε καὶ ἡγάγεσε δι' ἑαυτὸν τὸν λαόν, τὸν ὅποῖον ἔκαμε περιούσιον ἐξ ὅλων τῶν λαῶν καὶ νὰ φυλάττουν τὸ Σάββατον ὁμοῦ μεθ' ἡμῶν» (2,16-21)... «Καὶ πᾶς ὁ ποιῶν ἐργασίαν κατ' αὐτὸ ἢ ὁ πορευόμενος ὁδὸν ἢ ὁ ἀροτριῶν τὸν ἀγρόν (του), εἴτε ἐν τῇ οἰκίᾳ του ἢ ἐν οἰωδῆποτε ἄλλῳ τόπῳ καὶ πᾶς ὁ ἀνάπτων πυρὰν ἢ ἐπιβαίνων κτήνος ἢ ταξιθεύων διὰ πλοίου ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ πᾶς ὁ τύπτων ἢ φονεύων τι, ἢ σφάζων ζῶον ἢ πτηνόν, ἢ ὁ συλλαμβάνων ζῶον ἢ πτηνόν ἢ ἰχθῦν, ἢ πᾶς ὁ νηστεύων ἢ ποιῶν πόλεμον κατὰ τὰ Σάββατα. Ὁ ποιῶν ὅ,τιδήποτε ἐξ αὐτῶν τῶν πραγμάτων κατὰ τὸ Σάββατον θὰ ἀποθάνῃ...» (50,12-13).

γ) Ὁ θεολογικὸς τρόπος, καθ' ὃν ὁ σ. χρησιμοποιεῖ τὸ κείμενον τῆς Π. Διαθήκης ἐν Γεν. 1 ἕως Ἐξοδ. 12 ἔχει ἰδιαιτέραν σημασίαν. Τὸ ἔργον του συνίσταται εἰς ἐν διαπεπλατυσμένον ταργούμ εἰς τὴν Γένεσιν καὶ τὴν Ἐξοδον, «ἐν τῷ ὅποιῳ λύονται δυσκολίαι εἰς τὴν βιβλικὴν ἀφήγησιν, πληροῦνται κενά, δογματικῶς αἰχμηρὰ σημεῖα ἀπαλείφονται, καὶ τὸ γνήσιον πνεῦμα τοῦ μεταγενεστεροῦ ἰουδαϊσμοῦ ἐμφυσᾶται ἐντὸς τῆς ἀρχικῆς ἱστορίας τοῦ κόσμου» (Charles, *The Apocrypha*, σελ. 1). Ἴδου ὠρισμένα παραδείγματα: 1) Ὁ σ. παρουσιάζει μὲν τὸν Θεὸν δημιουργὸν καὶ προνοητὴν, ὡς γνωρίζομεν αὐτὸν ἐκ τῆς Βίβλου, εἰς τὴν διδασκαλίαν ὅμως ταύτην προσδίδει μίαν ὅλως νέαν ἀπόχρωσιν διὰ τῆς περὶ παγκοσμίου προορισμοῦ, οὐρανίων πλακῶν καὶ ἀριθμολογίας ἀντιλήψεώς του, καθ' ἣν πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουν ἐκ προτέρου καθορισθῆ. 2) Ἐξ ἄλλου, τὰ περὶ πτώσεως τῶν ἀγγέλων, ἅτινα δι' ὀλίγων μνημονεύει ἡ Γένεσις, καθίστανται διὰ τὸν σ. τῶν Ἰωβηλαίων πραγματικῶν θεολογικῶν μεταλλεῖον, ἀφοῦ τὴν πτώσιν ταύτην θεωρεῖ (ὁμοῦ μεθ' ὅλης τῆς ἀποκαλυπτικῆς ἰουδαϊκῆς θεολογίας τῶν περὶ τὴν Κ. Διαθήκην χρόνων) ὡς ἀφετηρίαν τῆς περὶ ἁμαρτίας καὶ κακοῦ διδασκαλίας του. Οἱ περὶ ὧν πρόκειται ἀγγελοι διεφθάρησαν ἐκ τῆς μετὰ τῶν γυναικῶν ἐνώσεως, διεστράφησαν, καὶ αἱ διδασκαλαὶ των ὠδήγησαν τὴν ἀνθρωπότητα εἰς τὸ κακόν. Τοιοῦτοτρόπως ἡ ἁμαρτία καὶ ἡ κατὰ τοῦ Θεοῦ ἐπανάστασις ἐγενικεύθησαν. Πρόκειται, προφανῶς, περὶ θεολογικῆς ἐμβαθύνσεως εἰς τὴν ἱστορίαν τοῦ κακοῦ, ὡς αὕτη πα-

ρουσιάζεται εἰς τὰ ἀρχικά κεφ. τοῦ βιβλίου τῆς Γενέσεως. Ἡ ἱστορική πεῖρα, φωτιζομένη ὑπὸ τοῦ πνεύματος τοῦ Θεοῦ, ὠδήγησε τὸν Ἰουδαῖον νὰ ἀναζητήσῃ τὴν ρίζαν τοῦ κακοῦ εἰς τὰς ἱστορικές του φρικαλέας διαστάσεις πέραν τῆς ἱστορίας. Ἡ περιέργος μορφή ἐκφράσεως τῆς θρησκευτικῆς ταύτης ἐμπειρίας οὐδόπως μειώνει τὴν σημασίαν της. Ἐν πάσῃ περιπτώσει, εἶναι φανερὰ ἡ ἀπὸ τοῦ κειμένου τῆς Γενέσεως εἰς τὴν θεολογικὴν ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος ἐν τοῖς Ἰωβηλαίοις συντελεσθεῖσα ἐξέλιξις. 3) Ἐγένετο ἤδη λόγος περὶ τῆς ἀνεπτυγμένης πνευματολογίας καὶ δαιμονολογίας τοῦ βιβλίου τῶν Ἰωβηλαίων. Ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου τὸ ἔργον σαφῶς διακρίνεται τῆς Π. Διαθήκης, ἡ ὁποία ἐλάχιστα στοιχεῖα πνευματολογίας καὶ δαιμονολογίας περιέχει. Καὶ αἱ διδασκαλαὶ περὶ Δύο Πνευμάτων καὶ Δύο Ὁδῶν ἐν τῷ βιβλίῳ τῶν Ἰωβηλαίων, ἐνῶ ἀνθρωπολογικῶς δὲν ἀφίστανται τοῦ κεντρικοῦ περὶ ἀνθρώπου δόγματος τῆς Π.Δ., ἀποτελοῦν παρὰ ταῦτα νέον τι ἐν τῇ θεολογίᾳ τοῦ Ἰουδαϊσμοῦ. 4) Καθὼς παρατηρεῖ ὁ Testuz, τὸ πρωτεῖον τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ἡ ὑπεροχὴ του ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔθνῶν στηρίζονται, κατὰ τὰ Ἰωβηλαῖα, ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν ἢ ἐκλογῇ δηλ. τοῦ Ἰσραὴλ ἐγένετο ὑπὸ τοῦ Θεοῦ πρὸ τῆς δημιουργίας τοῦ κόσμου. 5) Εἰσάγονται παρὰ τοῦ σ. νέα ἐπὶ μέρους στοιχεῖα, ἀναφερόμενα εἰς τὸ τυπικὸν τῶν Ἰουδαϊκῶν ἑορτῶν, καὶ προτείνεται νέον ἡμερολόγιον. Πλείονα περὶ πάντων τούτων βλ. παρὰ Testuz, μν. ἔργ.

Ἐν τῶν ἀνωτέρω εἶναι φανερόν ὅτι ὁ σ. τῶν Ἰωβηλαίων συμπληροῦ καὶ συγχρόνως ἐρμηνεύει τὴν Πεντάτευχον, τὴν ὁποίαν ὀνομάζει (πρῶτον νόμον). Ἡ συμπλήρωσις καὶ ἐρμηνεία αὕτη καθίσταται δυνατὴ διὰ τῆς ἐμφάνισεως τῶν Ἰωβηλαίων ὡς, ἐν μέρει τοῦλάχιστον, προϊόντος μιᾶς μουσικῆς παραδόσεως, ἡ ὁποία φθάνει εἰς τὸν Ἰακώβ καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἀνατίθεται πρὸς φύλαξιν εἰς τὸν Λευὶ καὶ τοὺς υἱούς του. Τὴν μουσικὴν ταύτην παράδοσιν ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν εἰς τὸν Μωϋσέα διὰ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἱσταμένου πρὸ τοῦ προσώπου του, κατὰ τινὰ δὲ τρόπον, μὴ ἐξηγούμενον ὑπὸ τοῦ σ., διετηρήθη ὑπὸ τοῦ Ἰσρατιοῦ μέχρι τῶν ἡμερῶν του, ὅποτε οὗτος καὶ τὰς ἐδημοσίευσεν διὰ νὰ καταστοῦν εἰς πάντας γνωσταί. Ἡ ἐλευθερία αὕτη, μεθ' ἧς ὁ σ. παρουσιάζει τὴν ἱστορίαν τοῦ παρελθόντος εἶναι ἀξιοσημείωτος. Πέραν τῶν σημειωθέντων ἀνωτέρω, ἄς ληφθῇ π.χ. ὑπ' ὄψιν ὅτι, ἐνῶ κατὰ τὴν Γένεσιν οὐδεὶς ἐκ τῶν προπατόρων καὶ τῶν Πατριαρχῶν μέχρι τοῦ Ἀαρῶν εἶχεν ἱερατικὴν ιδιότητα ἢ ἐπετέλεσεν ἱερατικὰ ἔργα, κατὰ τὰ Ἰωβηλαῖα πάντες οὗτοι εἶναι πρόδρομοι τοῦ λευιτικοῦ ἱερατείου, τελοῦν δὲ παντοῖα ἱερατικὰ ἔργα. "Ὅ,τι κάμνει μὲ τὸν Νόμον κάμνει καὶ μὲ τὰ βασικά τῆς λατρείας· μεταφέρει ταῦτα πολὺ παλαιότερον τοῦ Μωϋσέως, τὰ σχετίζει μὲ τὴν δημιουργίαν τοῦ ἀνθρώπου, θεωρεῖ δηλ. τὸν Ἰουδαῖον ὡς τὸν κατ' ἐξοχὴν ἀνθρώπον καὶ τύπον διὰ τοὺς λοιποὺς ἀνθρώπους. Εἰς τὴν σχετικοκρατίαν, πὺ ἐπεχείρησε νὰ εἰσαγάγῃ εἰς τὴν ζωὴν τοῦ Ἰουδαϊκοῦ λαοῦ ὁ ἑλληριστικὸς συγκρητισμὸς ὁ σ. τῶν Ἰωβηλαίων ἀπαντᾷ διὰ τοῦ τονισμοῦ τῆς παγκοσμιότητος καὶ τοῦ αἰωνίου κύρους τοῦ Νόμου καὶ τῆς Ἰουδαϊκῆς λατρείας.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τὴν Κ. Διαθήκην, ἀσχέτως πρὸς οἰονδήποτε ἀρχαῖσμὸν τοῦ τύπου τῶν Ἰωβηλαίων, παρατηροῦμεν φαινόμενα ἀνάλογα, καθ' ἃ τὸ θεολογικὸν ἐνδιαφέρον χρωματίζει ἰδιαζόντως τὸ ἱστορικόν. Κλασικὸν παράδειγμα ἀποτελεῖ τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Ἰωάννου, ὅπου ἱστορικαὶ παραδόσεις περὶ τοῦ Ἰησοῦ καὶ λόγοι τοῦ Κυρίου διέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ τὴν γλῶσσαν ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὸ θεολογικὸν χωνευτήριον τοῦ Ἰωάννου διὰ νὰ δώσουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τὸ νόημα τοῦ προσώπου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ κατὰ τρόπον μὲν αὐθεντικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ Παρακλήτου ἡγγυημένον, ἀπὸ πολλῶν ὅμως ἀπόψεων («νέον»).

δ) Ἐγένετο ἤδη λόγος περὶ τῆς μεσσιανικῆς προσδοκίας τοῦ σ. Ἐδῶ θέλομεν νὰ ἐπισημάνωμεν τὴν πεποίθησίν του ὅτι κατὰ τὰς εὐτυχεῖς ἡμέρας τῶν Μακκαβαίων ἡ μεσσιανικὴ βασιλεία ἐθεωρεῖτο ὡς ἀρξάμενη ἤδη. Τὴν ἀποψιν αὐτὴν περὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰούδα Μακκαβαίου εὐρίσκομεν ἐν κεφ. 83-90 τοῦ Ἐνώχ, ἐν δὲ ταῖς Διαθήκαις σαφῶς περὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ Ἰωάννου Ὑρκανοῦ (βλ. Διαθ. Λευτ 18), ἀφοῦ οὗτος ἐν τῷ προσώπῳ του συνεκέντρωσε τὸ τριπλοῦν ἀξίωμα τοῦ προφήτου, τοῦ ἱερέως καὶ τοῦ βασιλέως (αὐτόθι 31,15), κατὰ δὲ τὴν Διαθ. Ρουβὴν 6,12 («ὑπὲρ ἡμῶν ἀποθανεῖται ἐν πολέμοις ὄρατοῖς καὶ ἀοράτοις καὶ ἔσται ἐν ὑμῖν βασιλεὺς αἰώνων»). Ὁ σ. τῶν Ἰωβηλαίων εἴτε θεωρεῖ τὴν βασιλείαν τοῦ Ὑρκανοῦ ὡς ἀπλῶς εἰσαγωγικὴν εἰς τὴν βασιλείαν τοῦ ἐκ τῆς φυλῆς Ἰούδα ἀναμενομένου παρ' αὐτοῦ Μεσσίου, εἴτε, ὅτι πιθανώτερον, ἀναμένει παρὰ τῷ Ὑρκανῷ καὶ δευτέρῳ Μεσσίᾳ ἐκ τῆς φυλῆς τοῦ Ἰούδα. Πέραν ὅμως τῆς τριαυτῆς ὑπὸ τοῦ σ. συνδέσεως τῆς μεσσιανικῆς ἐλπίδος πρὸς τὴν σύγχρονόν του ἱστορίαν, εἶναι ἀξιόσημῶτος ἡ κατὰ τὴν εὐτυχή ταύτην διὰ τὸν Ἰουδαῖον περίοδον ἔλλειψις ἐντόνου μεσσιανικοῦ πάθους καὶ ἐνδιαφέροντος. Ἐπαξ μόνον ἀναφέρεται ὁ σ. εἰς τὸν Μεσσίαν, διότι οὗτος προφανῶς δὲν διαδραματίζει σπουδαῖόν τινα ρόλον ἐν τῇ ἐγκαθιδρύσει τῆς βασιλείας, ὅπως ἀκριβῶς συμβαίνει μὲ τοὺς Μεσσίας τοῦ Ἀαρῶν καὶ τοῦ Ἰούδα εἰς τὰ κείμενα τοῦ Qumran, ὅπου οὗτοι ἐμφανίζονται ὡς διακοσμητικὰ μᾶλλον πρόσωπα. Πρέπει νὰ ἔχη κανεὶς ὑπ' ὄψιν του ὅλην αὐτὴν τὴν ποικιλίαν τοῦ ἐνδιαφέροντος διὰ τὴν ἔλευσιν τοῦ Μεσσίου καὶ κατὰ τοὺς ἔτι βραδυτέρους χρόνους, τοὺς χρόνους δηλ. τοῦ Ἰησοῦ καὶ τῆς ἀρχικῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ ἀντιληφθῇ ὠρισμένας ἀπόψεις καὶ τὴν σημασίαν τῆς χριστολογίας τῆς Ἐκκλησίας ἐντὸς τοῦ ἀρχικοῦ ἰουδαϊκοῦ περιβάλλοντος.

Καθὼς ἤδη ἐσημειώσαμεν, ἡ παλαιὰ ἑλληνικὴ μετάφρασις τοῦ ἔργου ἀπωλέσθη, κατὰ δὲ τοὺς νεωτέρους χρόνους δὲν ἐγένετο καθ' ὅσον γνωρίζομεν, μετάφρασις αὐτοῦ εἰς τὴν νέαν ἑλληνικὴν, ἐνῶ πρόκειται περὶ κειμένου ἀπὸ πολλῶν ἀπόψεων ἀξιολογωτάτου διὰ τὴν γνώσιν τῆς ἰουδαϊκῆς θεολογικῆς σκέψεως τῶν περὶ Χριστὸν χρόνων. Ἡ μετάφρασις ποὺ ἀκολουθεῖ στηρίζεται εἰς τὸ ἔργον τῶν μεγάλων ἐκδόσεων Ἀποκρυφῶν καὶ Ψευδεπιγράφων τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης τῶν Charles, Kautsch καὶ Bonsirven εἰς τὴν ἀγγλικὴν, γερμανικὴν καὶ γαλλικὴν ἀντιστοίχως. Τὰ σχόλια εἰς τὸ κείμενον θὰ εὕρη ὁ ἀναγνώστης ἀλλαχοῦ.

B'—KEIMENON TΩN IOBHΛAIΩN

[Α Π Ο Δ Ο Σ Ι Σ]

Αὐτὴ εἶναι ἡ ἱστορία περὶ τῆς διαιρέσεως τῶν ἡμερῶν τοῦ νόμου καὶ τῆς μαρτυρίας, ὡς καὶ τῶν γεγονότων τῶν ἐτῶν κατὰ τὴν διαίρεσιν αὐτῶν εἰς ἑβδομάδας ἐτῶν καὶ Ἰωβηλαῖα δι' ὅλων τῶν ἐτῶν τοῦ κόσμου, καθὼς ὁ Κύριος ἐλάλησε πρὸς τὸν Μωϋσῆν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, ὅτε οὗτος ἀνέβη διὰ νὰ παραλάβῃ τὰς πλάκας τοῦ νόμου καὶ τῆς ἐντολῆς, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, ὡς εἶπεν αὐτῷ: Ἐνάβηθι εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ ὄρους'.

1. Ἀποκάλυψις πρὸς τὸν Μωϋσέα καὶ ὑποδηλώσεις διὰ τὸ μέλλον (πρβλ. Ἐξοδ. 24,15-18).

1. ¹Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς Ἐξόδου τῶν τέκνων Ἰσραὴλ ἐξ Αἰγύπτου ἐν τῷ μηνὶ τῷ τρίτῳ, τῇ δεκάτῃ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τοῦ μηνός, ἐλάλησεν ὁ Θεὸς πρὸς Μωϋσέα, λέγων: Ἐνάβηθι πρὸς με ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ θὰ παραδώσω εἰς σὲ δύο λιθίνας πλάκας τοῦ νόμου καὶ τῆς ἐντολῆς, καθὼς ἐγὼ ἔχω γράψαι, ὥστε νὰ δυνηθῆς νὰ διδάξῃς αὐτούς.' ²Καὶ ὁ Μωϋσῆς ἀνέβη εἰς τὸ ὄρος τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ δόξα τοῦ Κυρίου κατέφησεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ, καὶ νεφέλη ἐπεσκίασε τοῦτο ἐξ ἡμέρας. ³Καὶ ἐκάλεσε τὸν Μωϋσῆν τῇ ἑβδόμῃ ἡμέρᾳ εἰς τὸ μέσον τῆς νεφέλης καὶ τὸ εἶδος τῆς δόξης τοῦ Κυρίου ἦτο ὡς πῦρ φλέγον ἐπὶ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους. ⁴Καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔμεινεν ἐπὶ τοῦ ὄρους τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ ὁ Θεὸς ἔδειξεν εἰς αὐτὸν ὅσα ἔχουν γίνεαι καὶ ὅσα μέλλουν νὰ γίνουσι ἐν τῇ διαιρέσει πασῶν τῶν ἡμερῶν τοῦ νόμου καὶ τῆς μαρτυρίας. ⁵Καὶ εἶπεν: Ἐκλίνον τὸ οὖς σου εἰς πᾶν ῥῆμα τὸ ὁποῖον θὰ λαλήσω πρὸς σὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὄρους, καὶ γράψον αὐτὰ εἰς βιβλίον, ἵνα ἡ κληρονομία αὐτῶν δυνηθῆ νὰ ἴδῃ ὅτι δὲν κατέλιπον αὐτοὺς ἕνεκα τοῦ κακοῦ τὸ ὁποῖον ἐργάσαντο, παραβαίνοντες τὴν διαθήκην μου, τὴν ὁποίαν συνάπτω ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ σοῦ διὰ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐπὶ τοῦ ὄρους Σινᾶ. ⁶Καὶ οὕτως μέλλει νὰ γίνῃ: Ὅταν πάντα ταῦτα θὰ ἔλθωσιν ἐπ' αὐτούς, τότε θὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι εἶμαι δικαιότερος αὐτῶν ἐν πάσαις ταῖς κρίσεσιν αὐτῶν καὶ ἐν πάσαις ταῖς πράξεσιν αὐτῶν, καὶ θὰ ἀναγνωρίσωσιν ὅτι ἀληθῶς ἤμην πάντοτε μετ' αὐτῶν. ⁷Γράψον διὰ σὲ πάντα τὰ ῥήματα ταῦτα, τὰ ὁποῖα καθιστῶ γνωστὰ εἰς σὲ τὴν ἡμέραν ταύτην, διότι γνωρίζω τὴν ἀνταρσίαν των καὶ τὸ σκληροτράχηλον αὐτῶν πρὶν ὀδηγήσω αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν, ἣν ὤμοσα

εἰς τοὺς πατέρας των, τὸν Ἀβραάμ καὶ τὸν Ἰσαάκ καὶ τὸν Ἰακώβ, λέγων: Ἐἰς τὸ σπέρμα ὑμῶν θὰ δώσω γῆν ρέουσιν γάλα καὶ μέλι. ⁸Καὶ θὰ φάγουν καὶ θὰ χορτάσουν καὶ θὰ στραφοῦν εἰς θεοὺς ξένους, οἱ ὅποιοι δὲν δύνανται νὰ σώσουν αὐτοὺς ἐκ πάσης ἀνάγκης: καὶ ἡ μαρτυρία αὕτη θὰ ἰσχύσῃ ὡς μαρτυρία ἐναντίον των. ⁹Διότι θὰ λησμονήσουν τὰς ἐντολάς μου καὶ πάντα τὰ δικαιώματά μου, καὶ θὰ περιπατήσουν ὀπίσω ἀπὸ τὰ Ἔθνη, καὶ ἀπὸ τὴν ἀκαθαροίαν αὐτῶν καὶ ἀπὸ τὴν αἰσχύνην αὐτῶν, καὶ θὰ λατρεύσουν τοὺς θεοὺς των· αὐτοὶ ὅμως θὰ γίνουν δι' αὐτοὺς σκάνδαλον καὶ ταραχὴ καὶ θλιψίς καὶ ἐνέδρα. ¹⁰Καὶ πολλοὶ θὰ ἀπολεσθοῦν καὶ θὰ ἀχθοῦν εἰς αἰχμαλωσίαν, καὶ θὰ πέσουν εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, διότι ἐγκατέλειψαν τὰς ἐντολάς μου καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰς ἐορτάς τῆς διαθήκης μου, καὶ τὰ σάββατά μου καὶ τὸν ἱερὸν τόπον μου, τὸν ὅποιον ἠγάσσα δι' ἐμὲ ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ τὴν σκηνήν μου, καὶ τὸ ἱερόν μου, τὸ ὅποιον ἠγάσσα δι' ἐμὲ ἐν μέσῳ τῆς γῆς, διὰ νὰ κατοικήσῃ τὸ ὄνομά μου ἐν αὐτῷ. ¹¹Καὶ αὐτοὶ θὰ κτίσουν ἱερά ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τόπων καὶ εἰς σπήλαια καὶ θὰ κατασκευάσουν εἰκόνας, καὶ θὰ λατρεύσουν αὐτάς, ἕκαστος τὴν ἰδίαν αὐτοῦ (εἰκόνα), ὥστε νὰ ἀπομακρυνθῇ τῆς ὀρθῆς ὁδοῦ, καὶ θὰ θυσιάσουν τὰ τέκνα των εἰς τοὺς δαίμονας καὶ εἰς πάντα τὰ ἔργα τῆς πλάνης τῶν καρδιῶν αὐτῶν. ¹²Καὶ θὰ ἀποστείλω μάρτυρας πρὸς αὐτοὺς διὰ νὰ μαρτυρήσω ἐναντίον των, ἀλλ' αὐτοὶ δὲν θὰ ἀκούσουν, καὶ μάλιστα θὰ φονεύσουν τοὺς μάρτυρας καὶ θὰ διώξουν τοὺς ἐκζητοῦντας τὸν νόμον, καὶ θὰ ἀνατρέψουν τὸ πᾶν καὶ θὰ μεταβάλλουν, καὶ οὕτω θὰ διαπράξουν τὸ κακὸν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου. ¹³Καὶ θὰ κρύψω τὸ πρόσωπόν μου ἀπ' αὐτῶν, καὶ θὰ παραδώσω αὐτοὺς εἰς τὴν χεῖρα τῶν Ἐθνῶν δι' αἰχμαλωσίαν καὶ διὰ λείαν καὶ διὰ καταστροφὴν, καὶ θὰ ἐκδιώξω αὐτοὺς ἐκ τοῦ μέσου τῆς γῆς, καὶ θὰ διασκορπίσω αὐτοὺς μεταξὺ τῶν Ἐθνῶν. ¹⁴Καὶ θὰ λησμονήσουν ὅλους τοὺς νόμους μου καὶ τὰ προστάγματά μου καὶ τὰ κρίματά μου καὶ θὰ ζηλώσουν διὰ νέας σελήνας καὶ σάββατα καὶ ἐορτάς καὶ ἰωβηλαῖα καὶ προστάγματα. ¹⁵Καὶ μετὰ τοῦτο θὰ στραφοῦν πρὸς με ἐκ τοῦ μέσου τῶν Ἐθνῶν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ἰσχύος των, καὶ θὰ συνάξω αὐτοὺς ἐκ τοῦ μέσου ὅλων τῶν Ἐθνῶν, καὶ θὰ με ζητήσουν, καὶ θὰ εὐρεθῶ ὑπ' αὐτῶν, ὅταν με ζητήσουν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας των καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς των, καὶ θὰ ἀνοίξω εἰς αὐτοὺς θησαυροὺς τῆς εἰρήνης καὶ τῆς δικαιοσύνης, ¹⁶καὶ θὰ μεταβάλω αὐτοὺς εἰς φυτὸν τῆς εὐθύτητος ἐξ ὅλης τῆς καρδίας μου καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς μου, καὶ θὰ εἶναι εἰς εὐλογία καὶ ὄχι εἰς κατάραν, καὶ θὰ εἶναι κεφαλὴ καὶ ὄχι οὐρά. ¹⁷Καὶ θὰ κτίσω τὸ ἅγιόν μου ἐν μέσῳ αὐτῶν, καὶ θὰ κατοικήσω μετ' αὐτῶν καὶ θὰ εἶμαι Θεὸς των καὶ θὰ εἶναι λαός μου ἐν ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ. ¹⁸Καὶ δὲν θὰ ἐγκαταλείψω αὐτοὺς οὐδὲ θὰ ἀποξενώσω ἑμαυτὸν ἀπ' αὐτῶν· διότι ἐγὼ εἶμαι Κύριος ὁ Θεὸς αὐτῶν.'

¹⁹Καὶ ὁ Μωϋσῆς ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον αὐτοῦ καὶ προσηυχῆθη καὶ εἶπε, ὦ Κύριε Θεέ μου, μὴ ἐγκαταλείψῃς τὸν λαόν σου καὶ τὴν κληρονομίαν σου, ἵνα

μὴ παραπαίουν ἐν τῇ πλάνῃ τῶν καρδιῶν αὐτῶν, καὶ μὴ παραδώσῃς αὐτοὺς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν των, τῶν Ἐθνικῶν, διὰ νὰ κυριαρχήσουν ἐπ' αὐτῶν καὶ ἀναγκάσουν αὐτοὺς νὰ ἁμαρτήσουν ἐναντίον σου. ²⁰ Ὑψωσον τὸ ἔλεός σου, Κύριε, ἐπὶ τὸν λαόν σου, καὶ ἐγκαίνισον πνεῦμα εὐθές ἐν αὐτοῖς, καὶ ἄς μὴ κυριαρχήσῃ ἐπ' αὐτῶν τὸ πνεῦμα τοῦ Βελίαρ, διὰ νὰ κατηγορή τούτους ἐνώπιόν σου, καὶ ἀπάγῃ αὐτοὺς ἐξ ὅλων τῶν ὁδῶν τῆς ἀληθείας, οὕτως ὥστε νὰ ἀπολεσθῶσι ἀπ' ἐνώπιον τοῦ προσώπου σου. ²¹ Αὐτοὶ ὅμως εἶναι λαός σου καὶ κληρονομία σου, ποὺ ἠλευθέρωσας διὰ τῆς μεγάλης σου δυνάμεως ἐκ τῶν χειρῶν τῶν Αἰγυπτίων: ἐγκαίνισον ἐν αὐτοῖς καρδίαν καθαρὰν καὶ πνεῦμα εὐσεβές, καὶ ἄς μὴ μείνωσιν προσκεκολλημένοι εἰς τὰς ἁμαρτίας των ἀπὸ τοῦ νῦν καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος. ²² Καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς τὸν Μωϋσῆν: Ἐγνωρίζω τὴν ἀντίθεσιν αὐτῶν καὶ τὰς σκέψεις των καὶ τὸ σκληροτράχηλον αὐτῶν, καὶ δὲν θὰ ἀκούσουν ἕως ὅτου ὁμολογήσουν τὴν ἁμαρτίαν των καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῶν πατέρων των. ²³ Καὶ μετὰ τοῦτο θὰ στραφοῦν εἰς ἐμὲ ἐν ὅλῃ εὐθύτητι καὶ ἐξ ὅλης τῆς καρδίας καὶ ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς, καὶ θὰ περιτάμω τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας των καὶ τὴν ἀκροβυστίαν τῆς καρδίας τοῦ σπέρματος αὐτῶν, καὶ θὰ ἐγκαίνισω ἐν αὐτοῖς πνεῦμα εὐσεβές, καὶ θὰ καθάρω αὐτοὺς, ὥστε νὰ μὴ μακρύνουν ἀπ' ἐμοῦ ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης καὶ εἰς τὸν αἰῶνα. ²⁴ Καὶ αἱ καρδίαι των θὰ προσκολληθοῦν εἰς ἐμὲ καὶ εἰς τὰς ἐντολάς μου, καὶ θὰ τηρήσουν τὰς ἐντολάς μου, καὶ θὰ εἶμαι ὁ πατὴρ των καὶ αὐτοὶ θὰ εἶναι τέκνα μου. ²⁵ Καὶ θὰ κληθοῦν πάντες τέκνα τοῦ ζῶντος Θεοῦ καὶ πᾶς ἄγγελος καὶ πᾶν πνεῦμα θὰ γνωρίσουν, ὅτι αὐτοὶ εἶναι τέκνα μου καὶ ἐγὼ εἶμαι πατὴρ των ἐν εὐθύτητι καὶ ἀληθείᾳ, καὶ ὅτι ἀγαπῶ αὐτούς. ²⁶ Καὶ σὺ κατάγραφον διὰ σεαυτὸν πάντας τοὺς λόγους τούτους, τοὺς ὁποίους καταγγέλλω εἰς σὲ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὄρου, τοὺς πρώτους καὶ τοὺς τελευταίους, οἱ ὅποιοι θὰ συμβοῦν εἰς ὅλας τὰς διαιρέσεις τῶν ἡμερῶν ἐν τῷ νόμῳ καὶ ἐν τῇ μαρτυρίᾳ καὶ εἰς τὰς ἐβδομάδας καὶ τὰ Ἰωβηλαΐα ἕως τοῦ αἰῶνος, ἕως ὅτου κατέλθω καὶ κατοικήσω μετ' αὐτῶν ἕως τοῦ αἰῶνος. ²⁷ Καὶ εἶπεν εἰς τὸν ἄγγελον τοῦ προσώπου: Ἐγράψον διὰ τὸν Μωϋσῆ ἀπ' ἀρχῆς τῆς κτίσεως, μέχρις οὗ ἐκτίσθη τὸ ἅγιόν μου μεταξὺ αὐτῶν εἰς τὸν αἰῶνα. ²⁸ Καὶ ὁ Κύριος θὰ φανερωθῇ εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς πάντων, καὶ πάντες θὰ γνωρίσουν, ὅτι ἐγὼ εἶμαι ὁ Θεὸς τοῦ Ἰσραὴλ καὶ ὁ πατὴρ ὅλων τῶν τέκνων τοῦ Ἰακώβ, καὶ βασιλεὺς ἐπὶ τοῦ ὄρου Σιών εἰς πάντας τοὺς αἰῶνας. Καὶ ἡ Σιών καὶ ἡ Ἱερουσαλήμ θὰ εἶναι ἅγαι·

²⁹ Καὶ ὁ ἄγγελος τοῦ προσώπου ὁ προπορευόμενος τοῦ στρατοπέδου τοῦ Ἰσραὴλ ἔλαβε τὰς πλάκας τῆς διαιρέσεως τῶν ἐτῶν ἀπὸ τῆς δημιουργίας τοῦ νόμου καὶ τῆς μαρτυρίας κατὰ τὰς ἐβδομάδας τῶν ἐτῶν, κατὰ τὰ Ἰωβηλαΐα, κατὰ τὰ μεμονωμένα ἔτη, καθ' ὅλους τοὺς ἀριθμοὺς τῶν Ἰωβηλαίων, κατὰ τὰ μεμονωμένα ἔτη, ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς [νέας] δημιουργίας, ὅταν* ὁ οὐρανὸς καὶ

* Ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ «ἕως... νά».

ἡ γῆ καὶ πᾶσα ἡ κτίσις των θὰ ἀνακαινισθοῦν ὡς καὶ αἱ δυνάμεις τοῦ οὐρανοῦ καὶ ὡς πᾶσα ἡ κτίσις τῆς γῆς, ἕως οὗ κτισθῇ τὸ ἅγιον τοῦ Θεοῦ ἐν Ἱερουσαλήμ ἐπὶ τοῦ Ὄρους Σιών, καὶ πάντες οἱ φωστῆρες ἀνακαινισθοῦν πρὸς σωτηρίαν καὶ εἰρήνην καὶ εὐλογίαν ὄλων τῶν ἐκλεκτῶν τοῦ Ἰσραήλ, καὶ τοῦτο οὕτως ἔσται ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ μέχρις ὄλων τῶν ἡμερῶν τῆς γῆς.

2. Αἱ 22 πράξεις τῆς Δημιουργίας. Καθιέρωσις τοῦ Σαββάτου (πρβλ. Γεν. 1-2,3).

2. Ἐκαὶ ὁ ἄγγελος τοῦ προσώπου ἐλάλησε πρὸς τὸν Μωϋσῆν κατὰ τὸν λόγον τοῦ Κυρίου, λέγων: Γράψον ὅλην τὴν ἱστορίαν τῆς δημιουργίας, πῶς ἐν ἑξ ἡμέραις Κύριος ὁ Θεὸς συνετέλεσε πάντα τὰ ἔργα αὐτοῦ καὶ πᾶν ὅ,τι ἐδημιούργησε, καὶ ἐτήρησε τὸ Σάββατον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν καὶ ἡγίασεν αὐτὸ δι' ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ ὥρισεν αὐτὸ ὡς σημεῖον δι' ὅλα τὰ ἔργα του. Ἐπί τὴν πρώτην ἡμέραν ἐποίησε τοὺς ἀνωτέρους οὐρανοὺς, τὴν γῆν, τὰ ὕδατα καὶ ὅλα τὰ πνεύματα τὰ λειτουργοῦντα ἐνώπιον αὐτοῦ — τοὺς ἀγγέλους τοῦ προσώπου καὶ τοὺς ἀγγέλους τῆς δόξης*, τοὺς ἀγγέλους τοῦ πνεύματος τοῦ πυρὸς καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ πνεύματος τῶν ἀνέμων, καὶ τοὺς ἀγγέλους τοῦ πνεύματος τῶν νεφῶν καὶ γνόφου καὶ χιόνος καὶ χαλάζης καὶ πάγου, καὶ τοὺς ἀγγέλους τῶν φωνῶν καὶ τῆς βροντῆς καὶ τῆς ἀστραπῆς, καὶ τοὺς ἀγγέλους τῶν πνευμάτων ψυχῶν καὶ καύματος, χειμῶνος καὶ ἀνοιξέως καὶ φθινοπώρου καὶ θέρους, καὶ ὄλων τῶν πνευμάτων τῶν δημιουργημάτων του ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, (ἐποίησε) τὰς ἀβύσσους καὶ τὸ σκότος, ἑσπέραν καὶ νύκτα, τὸ φῶς, αὐγὴν καὶ ἡμέραν, καὶ ἠτοίμασεν ἐν τῇ γνώσει τῆς καρδίας αὐτοῦ. Ἐκαὶ τότε εἶδομεν τὰ ἔργα του, καὶ εὐλογήσαμεν αὐτὸν καὶ ὑμνήσαμεν ἐνώπιόν του ἕξ αἰτίας πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ· διότι ἐπὶ τὰ μεγάλα ἔργα ἐποίησε τὴν πρώτην ἡμέραν. Ἐκαὶ τὴν δευτέραν ἡμέραν ἐποίησε τὸ στερέωμα τὸ ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ τὰ ὕδατα διηρέθησαν ἐκείνην τὴν ἡμέραν — τὸ ἥμισυ αὐτῶν ἀνῆλθεν ἐπάνω καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῶν κατήλθε κάτω ὑποκάτω τοῦ στερεώματος τοῦ ἐν τῷ μέσῳ ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς. Τοῦτο μόνον ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ. Ἐκαὶ τὴν τρίτην ἡμέραν διέταξε τὰ ὕδατα νὰ ἀποσυρθοῦν ἀπὸ τοῦ προσώπου ὅλης τῆς γῆς εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ νὰ ὀφθῇ ἡ ξηρά. Ἐκαὶ τὰ ὕδατα ἔπραξαν ὡς ἐνετείλατο αὐτοῖς, καὶ ἀπεσύρθησαν ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς εἰς συναγωγὴν μίαν ἐκτὸς τῆς στερεᾶς ταύτης, καὶ ἐφάνη ἡ ξηρά. Ἐκαὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην ἐποίησε δι' αὐτὰ ὅλας τὰς θαλάσσιους κατὰ τὰς κεχωρισμένας συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὅλους τοὺς ποταμούς, καὶ τὰς συναγωγὰς τῶν ὑδάτων εἰς τὰ ὄρη καὶ ἐφ' ὅλης τῆς γῆς, καὶ ὅλας τὰς λίμνας καὶ ὅλην τὴν δρόσον τῆς γῆς καὶ τὰ σπέρματα τοῦ σπόρου καὶ ὅλα τὰ βλαστήματα καὶ τὰ δένδρα τὰ κάρπιμα καὶ τὰ δένδρα

* Κατ' ἄλλην παράδοσιν: τῆς ἀγιότητος.

τῶν δρυμῶν, καὶ τὸν κῆπον τῆς Ἑδέμ, ἐν Ἑδέμ, καὶ ὅλα τὰ φυτὰ καὶ τὸ εἶδος τῶν. Τὰ τέσσαρα ταῦτα μέγιστα ἔργα ἐποίησεν ὁ Θεὸς ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ. ⁸Καὶ τὴν τετάρτην ἡμέραν ἐποίησε τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας, καὶ ἔθεσεν αὐτοὺς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ, διὰ νὰ φωτίζουν ἐφ' ὅλης τῆς γῆς, καὶ ἄρχουν ἐπὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός, καὶ διαχωρίζουν μεταξὺ φωτός καὶ σκοτός. ⁹Καὶ ὥρισεν ὁ Θεὸς τὸν ἥλιον ὡς μέγα σημεῖον ἐπὶ τῆς γῆς εἰς ἡμέρας καὶ εἰς σάββατα καὶ εἰς μῆνας καὶ εἰς ἑορτάς καὶ εἰς ἔτη καὶ εἰς σάββατα ἐτῶν καὶ εἰς Ἰωβηλαΐα καὶ εἰς ἐποχὰς τῶν ἐτῶν. ¹⁰Καὶ διαχωρίζει τὸ φῶς ἀπὸ τοῦ σκοτός εἰς εὐδοκίμησιν, ὥστε πᾶν ὅ,τι φύεται καὶ αὐξάνει ἐπὶ τῆς γῆς νὰ εὐδοκιμῇ. Τὰ τρία ταῦτα εἶδη ἐποίησε τὴν τετάρτην ἡμέραν. ¹¹Καὶ τὴν πέμπτην ἐποίησε τὰ κῆτη τὰ μεγάλα εἰς τὰ βάθη τῶν ὑδάτων — διότι ταῦτα ἐποικήθησαν ὑπὸ τῶν χειρῶν του ὡς τὰ πρῶτα ὄντα μὲ σάρκας — τοὺς ἰχθῦς καὶ πᾶν ὅ,τι κινεῖται ἐν τοῖς ὕδασι, καὶ πᾶν ὅ,τι ἵπταται, τὰ πτηνὰ καὶ ὅλα τὰ εἶδη αὐτῶν. ¹²Καὶ ὁ ἥλιος ὑψώθη ὑπεράνω αὐτῶν εἰς εὐδοκίμησιν, καὶ ὑπεράνω παντός τοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, παντός τοῦ βλαστάνοντος ἐκ τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν καρπίμων δένδρων, καὶ πάσης σαρκός. Ταῦτα τὰ τρία εἶδη ἐποίησε τὴν πέμπτην ἡμέραν. ¹³Καὶ τὴν ἕκτην ἡμέραν ἐποίησεν ὅλα τὰ ζῶα τῆς γῆς καὶ πάντα τὰ κτήνη, καὶ πᾶν ὅ,τι κινεῖται ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁴Καὶ κατόπιν ὄλων τούτων ἐποίησε τὸν ἄνθρωπον, ἄνδρα καὶ γυναῖκα ἐποίησεν αὐτούς, καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν ἐπὶ πάντων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ καὶ ἐπὶ παντός ἵπταμένου καὶ ἐπὶ τῶν ζώων καὶ ἐπὶ τῶν κτηνῶν, καὶ ἐπὶ παντός κινουμένου ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐφ' ὅλης τῆς γῆς, καὶ ἐφ' ὄλων αὐτῶν ἔδωκεν αὐτῷ ἐξουσίαν. Καὶ ταῦτα τὰ τέσσαρα εἶδη ἐποίησεν ὁ Θεὸς τὴν ἕκτην ἡμέραν. ¹⁵Καὶ ἦσαν ὅλα ἐν συνόλῳ εἰκοσι δύο εἶδη. ¹⁶Καὶ συνετέλεσε πᾶν ἔργον αὐτοῦ τὴν ἕκτην ἡμέραν — ὅσα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν ταῖς ἀβύσσοις, καὶ ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἐν τῷ σκοτῆι, καὶ ἐν παντί. ¹⁷Καὶ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς σημεῖον μέγα, τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ὥστε νὰ ἐργαζώμεθα ἐξ ἡμέρας, ἀλλὰ νὰ τηρῶμεν τὸ Σάββατον τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἀπὸ πάσης ἐργασίας. ¹⁸Καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους τοῦ προσώπου, καὶ πάντας τοὺς ἀγγέλους τῆς δόξης, αὐτὰς τὰς δύο μεγάλας τάξεις — οὗτος διέταξεν ἡμᾶς νὰ τηρῶμεν τὸ Σάββατον μετ' αὐτοῦ ἐν τῷ οὐρανῷ ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁹Καὶ εἶπεν εἰς ἡμᾶς: Ἴδού, θὰ διαχωρίσω δι' ἐμαυτὸν λαὸν ἐκ μέσου ὄλων τῶν λαῶν, καὶ αὐτοὶ θὰ φυλάττουν τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, καὶ θὰ ἀγιάσω αὐτοὺς δι' ἐμαυτὸν ὡς λαὸν μου καὶ θὰ εὐλογῶσω αὐτούς· καθὼς ἡγίασα τὸ Σάββατον καὶ ἀγιάζω τοῦτο δι' ἐμαυτὸν, θὰ εὐλογῶσω αὐτούς, καὶ θὰ εἶναι λαός μου καὶ ἐγὼ θὰ εἶμαι Θεὸς τῶν. ²⁰Καὶ ἐξέλεξα τὸ σπέρμα Ἰακώβ ἐκ μέσου παντός, ὅπερ εἶδον, καὶ κατέγραψα αὐτὸν ὡς τὸν πρωτότοκον υἱόν μου, καὶ ἡγίασα αὐτὸν δι' ἐμαυτὸν διὰ παντός· καὶ θὰ διδάξω αὐτοὺς τὴν ἡμέραν τοῦ Σαββάτου, ὥστε νὰ φυλάττουν ἐν αὐτῷ σάββατον ἀπὸ πάσης ἐργασίας. ²¹Καὶ οὕτως ἐποίησε δι' αὐτοῦ σημεῖον, κατὰ τὸ ὅποιον οὗτοι ὤφειλον νὰ φυλάττουν τὸ Σάββατον μεθ' ἡμῶν τὴν ἐβδόμην ἡμέραν, νὰ

τρῶγουν καὶ νὰ πίνουν, καὶ νὰ εὐλογοῦν τὸν ποιήσαντα πάντα, καθὼς ἐκεῖνος ἠϋλόγησε καὶ ἡγίασε δι' ἑαυτὸν τὸν λαόν, τὸν ὁποῖον ἔκαμε περιούσιον ἐξ ὅλων τῶν λαῶν, καὶ νὰ φυλάττουν τὸ Σάββατον ὁμοῦ μεθ' ἡμῶν. ²²Καὶ ἔκαμεν, ὥστε αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ νὰ ἀνέρχωνται ὡς εὐωδία εὐπρόσδεκτος ἐνώπιον αὐτοῦ πάσας τὰς ἡμέρας... ²³Ἐἴκοσι δύο ἦσαν αἱ κεφαλαὶ τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τοῦ Ἰαδὰμ μέχρι τοῦ Ἰακώβ, καὶ εἴκοσι δύο εἶδη ἔργων ἐγένοντο μέχρι τῆς ἐβδόμης ἡμέρας· αὕτη εἶναι εὐλογημένη καὶ ἁγία· καὶ ἐκεῖνος (ὁ Ἰακώβ) εἶναι εὐλογημένος καὶ ἅγιος, τοῦτο δὲ (τὸ Σάββατον) μετ' ἐκείνου εἶναι εἰς ἁγιασμόν καὶ εὐλογίαν.* ²⁴Καὶ εἰς αὐτὸν ἐδόθη νὰ εἶναι (αὐτὸς καὶ τὸ σπέρμα του) πάν-

* Ἐπιφανίου, Περὶ Μέτρων καὶ Σταθμῶν, XXII, Migne P.G. 42, 176-277.

Ἄτῃ μὲν γὰρ πρώτη ἡμέρᾳ ἐποίησε τοὺς ἀνωτέρους οὐρανοὺς, τὴν γῆν, τὰ ὕδατα. Ἐξ ὧν στοιχείων, καὶ κρύσταλλος, καὶ χάλιαζα, καὶ παγετοί, καὶ δρόσος, τὰ πνεύματα τὰ λειτουργοῦντα ἐνώπιον αὐτοῦ, ἅτινα ἐστὶ τάδε· ἄγγελιοι πρὸ προσώπου, καὶ ἄγγελοι τῆς δόξης, καὶ ἄγγελοι πνευμάτων πνεόντων, ἄγγελοι νεφελῶν καὶ γνόφων, χιόνος καὶ χαλάζης καὶ πάγου· ἄγγελοι φωνῶν, βροντῶν, ἀστραπῶν, ψύχους, καύματος, χειμῶνος, φθινοπώρου, ἔαρος καὶ θέρους, καὶ πάντων τῶν πνευμάτων τῶν κτισμάτων αὐτοῦ τῶν ἐν οὐρανοῖς καὶ ἐν τῇ γῇ· τὰς ἀβύσσους, τὴν τε ὑποκάτω τῆς γῆς, καὶ τοῦ χάους· καὶ σκότος, ἐσπέρα καὶ νύξ, τὸ φῶς ἡμέρας τε καὶ ἡθροῦ. Ταῦτα τὰ ἐπτὰ μέγιστα ἔργα ἐποίησεν ὁ Θεός, ἐν τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ.

Ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ τὸ στερέωμα τὸ ἐν μέσῳ τῶν ὑδάτων, καὶ τὴν διαμέρισιν τῶν ἐπάνω τοῦ στερεώματος ὑδάτων, καὶ τῶν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος ἐπὶ πρόσωπον πάσης τῆς γῆς· Τοῦτο μόνον ἐποίησεν ὁ Θεός ἐν τῇ δευτέρᾳ ἡμέρᾳ.

Τρίτῃ δὲ ἡμέρᾳ τὰς θαλάσσας, τοὺς ποταμοὺς, τὰς πηγὰς καὶ λίμνας, τὰ σπέρματα τοῦ σπόρου, τὰ βλαστήματα, τὰ ξύλα τὰ κάρπιμά τε καὶ ἄκαρπα, τοὺς δρυμοὺς. Ταῦτα τὰ τέσσαρα ἔργα τὰ μέγιστα ἐποίησεν ὁ Θεός ἐν τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ.

Τῇ δὲ τετάρτῃ τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, τοὺς ἀστέρας· ταῦτα τὰ τρία ἔργα τὰ μεγάλα ἐποίησεν ὁ Θεός ἐν τῇ τετάρτῃ ἡμέρᾳ.

Τῇ δὲ πέμπτῃ τὰ κήτη τὰ μεγάλα, τοὺς ἰχθύας, καὶ τὰ ἄλλα ἐρπετὰ τὰ ἐν τοῖς ὕδασι, τὰ πετεινά, τὰ πτερωτά. Ταῦτα τὰ τρία ἔργα τὰ μεγάλα ἐποίησεν ὁ Θεός ἐν τῇ πέμπτῃ ἡμέρᾳ.

Τῇ δὲ ἕκτῃ ἡμέρᾳ τὰ θηρία, τὰ κτήνη, τὰ ἐρπετὰ τῆς γῆς, τὸν ἄνθρωπον. Ταῦτα τὰ τέσσαρα μεγάλα ἔργα ἐποίησεν ὁ Θεός ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ. Καὶ ἐγένετο πάντα τὰ ἐν ταῖς ἐξ ἡμέραις παρὰ τοῦ Θεοῦ ποιηθέντα, ἔργα κβ'. Καὶ συνετέλεσεν ὁ Θεός πάντα ἐν τῇ ἕκτῃ ἡμέρᾳ, ὅσα ἐν τοῖς οὐρανοῖς καὶ ἐν τῇ γῇ, ἐν ταῖς θαλάσσαις καὶ ἐν ταῖς ἀβύσσοις, ἐν τῷ φωτὶ καὶ ἐν τῷ σκότει καὶ ἐν πᾶσι.

Καὶ ἀνεπαύσατο ὁ Θεός ἐκ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἡμέρᾳ, καὶ ἠϋλόγησεν αὐτήν, καὶ ἡγίασεν αὐτήν, καὶ ἐδῆλωσε δι' ἀγγέλου τῷ Μωϋσῇ, ὅτι καὶ εἰκοσιδύο κεφαλαία ἀπὸ Ἰαδὰμ ἄχρι τοῦ Ἰακώβ· Καὶ ἐκλέξομαι ἐμαυτῷ ἐκ τοῦ σπέρματος αὐτοῦ λαόν περιούσιον ἀπὸ πάντων τῶν ἐθνῶν. Αἱ δὲ κεφαλαί, περὶ ὧν εἶπεν ὁ Κύριος, εἰσὶν αὗται· Ἰαδὰμ, Σῆθ, Ἐνώς, Ἐνώχ, Ἀρφαξὰδ, Σάλα, Καϊνάν, Φαλέκ, Μαλαεῆλ, Ἐβερ, Ραγαῦ, Ἰάρεδ, Σερούχ, Ναχώρ, Μαθουσάλα, Θάρα, Λάμεχ, Νῶε, Ἀβραάμ, Ἰσαάκ, Ἰακώβ, Σῆμ. Ὁμοῦ εἰκοσιδύο γενεαί. Διὸ καὶ εἰκοσιδύο εἰσὶ τὰ παρὰ τοῖς Ἑβραίοις γράμματα, καὶ πρὸς αὐτὰ καὶ τὰς βίβλους αὐτῶν κβ' ἠριθμησαν εἰκοσιεπτὰ οὐσας· ἀλλ' ἐπειδὴ διπλοῦνται πέντε παρ' αὐτοῖς στοιχεῖα, εἰκοσιεπτὰ καὶ αὐτὰ ὄντα, καὶ εἰς κβ' ἀποτελοῦνται, τούτου χάριν καὶ τὰς βίβλους κζ' οὐσας, κβ' πεποιήχασιν».

τοτε εὐλογημένοι καὶ ἅγιοι τῆς πρώτης μαρτυρίας καὶ τοῦ νόμου, καθὼς ἡ ἐβδόμη ἡμέρα ἦτο ἡγιασμένη καὶ εὐλογημένη. ²⁵Ἐποίησε τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ πάντα ὅσα ἐποίησεν εἰς ἕξ ἡμέρας, καὶ τὴν ἐβδόμην ἡμέραν ἔκαμε ἁγίαν δι' ὅλα τὰ ἔργα του. Ἐνεκα τούτου διέταξε χάριν αὐτῆς, πᾶς ὁ ποιῶν οἰονδήποτε ἔργον κατ' αὐτὴν θὰ ἀποθνήσκη, καὶ πᾶς ὁ μὴ φυλάττων αὐτὴν καθαρὰν βεβαίως θὰ ἀποθνήσκη. ²⁶Ὡς ἐκ τούτου διέταξε τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ προσέχουν τὴν ἡμέραν ταύτην, ὥστε νὰ φυλάττουν αὐτὴν ἁγίαν καὶ οὐδὲν ἔργον κατ' αὐτὴν νὰ πράττουν, καὶ νὰ μὴ μολύνουν αὐτὴν, ἀφοῦ εἶναι ἁγιωτέρα ὅλων τῶν ἄλλων ἡμερῶν. ²⁷Καὶ πᾶς ὁ βεβηλῶν αὐτὸ βεβαίως θὰ ἀποθνήσκη, καὶ πᾶς ὁ ποιῶν οἰανδήποτε ἐργασίαν κατ' αὐτὴν βεβαίως θὰ ἀποθάνῃ αἰωνίως, ὥστε τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ τηροῦν τὴν ἡμέραν ταύτην διὰ τῶν γενεῶν αὐτῶν καὶ νὰ μὴ ἐκριζωθοῦν ἐκ τῆς γῆς· διότι εἶναι ἡμέρα ἁγία καὶ εὐλογημένη. ²⁸Καὶ πᾶς ὁ τηρῶν αὐτὴν καὶ φυλάττων Σάββατον κατ' αὐτὴν ἀπὸ πάσης ἐργασίας αὐτοῦ, θὰ εἶναι ἅγιος καὶ εὐλογημένος καθ' ὅλας τὰς ἡμέρας, ὡς ἡμεῖς. ²⁹Δήλωσον καὶ εἶπέ εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ τὸν νόμον τῆς ἡμέρας αὐτῆς, ὥστε νὰ φυλάττουν Σάββατον κατ' αὐτὴν, καὶ μὴ λησμονήσουν αὐτὴν ἐν τῇ πλάνῃ τῶν καρδιῶν των, (καὶ) ὅτι δὲν εἶναι κατὰ τὸν νόμον νὰ ἐκτελοῦν κατ' αὐτὴν οἰανδήποτε ἐργασίαν ἀνάρμοστον, νὰ κάμνουν κατ' αὐτὴν τὴν ἰδίαν αὐτῶν ἐπιθυμίαν, καὶ ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ παρασκευάζουν κατ' αὐτὴν πρὸς βρώσιν ἢ πόσιν, καὶ (ὅτι δὲν εἶναι κατὰ τὸν νόμον) νὰ ἀντλοῦν ὕδωρ, ἢ νὰ εἰσάγουν ἢ ἐξάγουν κατ' αὐτὴν διὰ τῶν πυλῶν οἰονδήποτε φορτίον, τὸ ὅποιον δὲν εἶχον προετοιμάσει δι' ἑαυτοὺς τὴν ἕκτην ἡμέραν εἰς τὰς κατοικίας των. ³⁰Καὶ δὲν θὰ εἰσάγουν οὔτε θὰ ἐξάγουν ἀπὸ οἴκου εἰς οἶκον κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν· διότι ἡ ἡμέρα αὐτὴ εἶναι πλέον ἁγία καὶ εὐλογημένη ἢ οἰανδήποτε Ἰωβηλαῖα ἡμέρα τῶν Ἰωβηλαίων· κατ' αὐτὴν ἐφυλάξαμεν ἡμεῖς Σάββατον ἐν οὐρανοῖς πρὶν γίνῃ γνωστὸν εἰς οἰανδήποτε σάρκα νὰ φυλάττῃ κατ' αὐτὴν Σάββατον ἐπὶ τῆς γῆς. ³¹Καὶ ὁ δημιουργὸς πάντων ἠύλογησεν αὐτὴν, ἀλλὰ δὲν διεχώρισε πάντας τοὺς λαοὺς καὶ τὰ ἔθνη διὰ νὰ φυλάττουν Σάββατον κατ' αὐτὴν, ἀλλὰ τὸν Ἰσραὴλ μόνον: εἰς αὐτοὺς μόνον ἐπέτρεψε νὰ τρώγουν καὶ νὰ πίνουν καὶ νὰ φυλάττουν Σάββατον κατ' αὐτὴν ἐπὶ τῆς γῆς. ³²Καὶ ὁ δημιουργὸς πάντων ἠύλογησε τὴν ἡμέραν ταύτην, ἣν ἐποίησε δι' εὐλογίαν καὶ ἁγιότητα καὶ δόξαν ὑπὲρ πάσας τὰς ἡμέρας. ³³Ὁ νόμος οὗτος καὶ ἡ μαρτυρία ἐδόθη εἰς τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ ὡς νόμος διὰ παντὸς εἰς τὰς γενεὰς αὐτῶν.

3. Ὁ πα ρ ά δ ει σ ο ς καὶ ἡ π ρ ώ τ η ἀ μ α ρ τ ί α (πρβλ. Γεν. 2,4-3,24).

3 ¹Καὶ κατὰ τὰς ἕξ ἡμέρας τῆς δευτέρας ἐβδομάδος προσηγάγομεν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸν Ἀδὰμ πάντα τὰ ζῶα καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ πάντα τὰ πετεινὰ καὶ πᾶν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶν κινούμενον ἐν τῷ ὕδατι,

κατὰ τὰ εἶδη αὐτῶν καὶ κατὰ τοὺς τύπους αὐτῶν: τὰ ζῶα τὴν πρώτην ἡμέραν· τὰ κτήνη τὴν δευτέραν ἡμέραν· τὰ πετεινὰ τὴν τρίτην ἡμέραν· καὶ πᾶν τὸ κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς τὴν τετάρτην ἡμέραν· καὶ πᾶν τὸ κινούμενον ἐν τῷ ὕδατι τὴν πέμπτην ἡμέραν. ²Καὶ ὁ Ἀδάμ ἐκάλεσεν ὅλα αὐτὰ μὲ τὰ ἀντίστοιχα ὀνόματά των, καὶ καθὼς ἐκάλεσεν αὐτά, τοῦτο ἦτο τὸ ὄνομά των. ³Καὶ κατὰ τὰς πέντε ταύτας ἡμέρας εἶδε πάντα ταῦτα, ἄρρενα καὶ θήλα, συμφώνως πρὸς ἕκαστον εἶδος ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτὸς ἦτο μόνος καὶ δὲν εὔρε βοήθον δι' αὐτόν. ⁴Καὶ ὁ Κύριος εἶπε πρὸς ἡμᾶς: 'Δὲν εἶναι καλὸν νὰ εἶναι ὁ ἄνθρωπος μόνος· ἄς κάμωμεν βοήθον δι' αὐτόν.' ⁵Καὶ Κύριος ὁ Θεὸς ἡμῶν ἐποίησεν, ἵνα οὗτος κοιμηθῆ βαθέως, καὶ ἐκοιμήθη, καὶ ἔλαβε διὰ τὴν γυναῖκα μίαν πλευρὰν ἐκ τοῦ μέσου τῶν πλευρῶν του, καὶ ἡ πλευρὰ αὐτῆ ἦτο ἡ προέλευσις τῆς γυναικὸς ἐκ τοῦ μέσου τῶν πλευρῶν του, καὶ ἐκοδόμησε σάρκα ἀντ' αὐτῆς, καὶ ἔκτισε τὴν γυναῖκα. ⁶Καὶ ἐξύπνησε τὸν Ἀδάμ ἐκ τοῦ ὕπνου του, καὶ ὅταν ἀφυπνίσθη ἠγέρθη τὴν ἕκτην ἡμέραν, καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς αὐτόν, καὶ ἐγνώρισεν αὐτὴν καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν: 'Τοῦτο νῦν ὁστοῦν ἐκ τῶν ὁστῶν μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκὸς μου· θὰ ὀνομασθῆ γυνή (μου)· διότι αὕτη ἐλήφθη ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς.' ⁷Διὰ τοῦτο ἀνὴρ καὶ γυνὴ θὰ εἶναι ἓν, καὶ διὰ τοῦτο καταλείπει ὁ ἀνὴρ τὸν πατέρα του καὶ τὴν μητέρα του, καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα του, καὶ θὰ εἶναι σὰρξ μία. ⁸Ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι ἐδημιουργήθη ὁ Ἀδάμ, καὶ ἡ πλευρὰ—σύζυγός του: ἐν τῇ δευτέρῃ ἐβδομάδι εἰδείξε ταύτην πρὸς αὐτόν: καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐδόθη ἡ ἐντολὴ* νὰ φυλάττουν ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ των ἑπτὰ ἡμέρας διὰ τὸν ἄρρενα, καὶ διὰ τὸ θῆλυ δις ἑπτὰ ἡμέρας. ⁹Καὶ ἀφοῦ ὁ Ἀδάμ συνεπλήρωσε τεσσαράκοντα ἡμέρας ἐν τῇ γῆ, ἐν ἣ εἶχε δημιουργηθῆ, ἐφέραμεν αὐτόν ἐντὸς τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ διὰ νὰ καλλιεργῆ καὶ φυλάττῃ αὐτόν, ἀλλὰ τὴν σύζυγόν του ἔφεραν ἐντὸς τὴν ὀγδοηχοστὴν ἡμέραν, καὶ μετὰ τοῦτο αὕτη εἰσῆλθεν ἐντὸς τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ. ¹⁰Καὶ διὰ τὸν λόγον αὐτὸν ἐγράφη ἡ ἐντολὴ ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν ἐν σχέσει πρὸς τὴν γεννώσαν: 'Ἐὰν αὕτη γεννήσῃ ἄρρεν, θὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῆς ἑπτὰ ἡμέρας συμφώνως πρὸς τὴν πρώτην ἐβδομάδα τῶν ἡμερῶν, καὶ τριάκοντα καὶ τρεῖς ἡμέρας θὰ παραμείνῃ ἐν τῷ αἵματι τοῦ καθαρισμοῦ τῆς, καὶ οὐδὲν ἅγιον θὰ ἐγγίσῃ οὔτε θὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερόν, ἕως ὅτου συμπληρώσῃ αὐτὰς τὰς ἡμέρας, αἱ ὁποῖαι (διατάσσονται) διὰ τὴν περίπτωσιν ἄρρενος τέκνου. ¹¹Ἀλλ' εἰς τὴν περίπτωσιν θήλεος τέκνου, αὕτη θὰ παραμείνῃ ἐν τῇ ἀκαθαρσίᾳ τῆς δύο ἐβδομάδας ἡμερῶν, συμφώνως πρὸς τὰς πρώτας δύο ἐβδομάδας, καὶ ἐξήκοντα ἐξ ἡμέρας ἐν τῷ αἵματι τοῦ καθαρισμοῦ τῆς, καὶ θὰ εἶναι ὅλαι ἐν συνόλῳ ὀγδοήκοντα ἡμέραι.' ¹²Καὶ ὅταν συνεπλήρωσεν αὐτὰς τὰς ὀγδοήκοντα ἡμέρας ἐφέραμεν αὐτὴν ἐντὸς τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ, διότι οὗτος εἶναι ἁγιώτερος ἀπὸ ὅλην τὴν γῆν, καὶ πᾶν δένδρον φυόμενον ἐν αὐτῷ εἶναι ἅγιον. ¹³Διὰ τοῦτο ἐθεσπίσθη ὡς πρὸς τὴν γεννώσαν ἄρρεν

* Λευιτ. 12,2-5.

ἡ θῆλυ τέκνον ὁ θεσμός ἐκείνων τῶν ἡμερῶν ὅτι αὕτη οὐδὲν ἄγιον πρᾶγμα θὰ ἔπρεπε νὰ ψαύσῃ, οὔτε νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸ ἱερόν, ἕως οὗ συμπληρωθῶσιν αὐταὶ αἱ ἡμέραι διὰ τὸ ἄρρεν ἡ θῆλυ τέκνον. ¹⁴Αὐτὸς εἶναι ὁ νόμος καὶ ἡ μαρτυρία ἡ καταγραφεῖσα διὰ τὸν Ἰσραήλ, διὰ νὰ τηροῦν αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας. ¹⁵Καὶ ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι (ἐτῶν) τοῦ πρώτου Ἰωβηλαίου, ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ σύζυγός του ἦσαν ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ ἐπὶ ἑπτὰ ἔτη καλλιερгоῦντες καὶ φυλάσσοντες αὐτόν, καὶ ἐδώσαμεν εἰς αὐτόν ἐργασίαν καὶ ἐδιδάξαμεν αὐτόν νὰ πράττῃ ὅ,τι ἔχει ἀποκαλυφθῆ διὰ τὴν καλλιέργειαν. ¹⁶Καὶ ἐκαλλιέργει (τὸν κήπον), καὶ ἦτο γυμνός καὶ δὲν ἐγνώριζε τοῦτο καὶ δὲν ἠσχύνετο, καὶ ἐπροστάτευε τὸν κήπον ἀπὸ τὰ πτηνὰ καὶ τὰ ζῶα καὶ τὰ κτήνη, καὶ συνέλεγε τὸν καρπὸν του καὶ ἔτρωγε, καὶ ἔθετε κατὰ μέρος τὸ ὑπόλοιπον δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν σύζυγόν του καὶ ἔθετε κατὰ μέρος ὅ,τι εἶναι πρὸς ἀποθήκευσιν. ¹⁷Καὶ μετὰ τὴν συμπλήρωσιν τῶν ἑπτὰ ἐτῶν, τὰ ὅποια συνεπλήρωσεν ἐκεῖ, ἑπτὰ ἔτη ἀκριβῶς, καὶ ἐν τῷ δευτέρῳ μηνί, τὴν ἐβδόμην ἡμέραν (τοῦ μηνός), ὁ ὄφις ἤλθε καὶ ἐπλησίασε τὴν γυναῖκα, καὶ ὁ ὄφις εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκα, 'Σὰς διέταξεν ὁ Θεός, λέγων, Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ζύλου τοῦ παραδείσου;' ¹⁸Καὶ αὕτη εἶπεν εἰς αὐτόν, 'Ἀπὸ παντὸς καρποῦ τῶν δένδρων τοῦ κήπου τοῦ Θεοῦ ἔχει εἶπει πρὸς ἡμᾶς, Φάγετε· ἀλλ' ἐκ τοῦ καρποῦ τοῦ δένδρου ἐν τῷ μέσῳ τοῦ κήπου ὁ Θεὸς ἔχει εἶπει πρὸς ἡμᾶς, 'Δὲν θὰ φάγητε ἐξ αὐτοῦ, οὐδὲ θὰ ψαύσετε αὐτό, ἵνα μὴ ἀποθάνητε.' ¹⁹Καὶ ὁ ὄφις εἶπεν εἰς τὴν γυναῖκα, 'Ἀσφαλῶς δὲν θὰ ἀποθάνετε: διότι ὁ Θεὸς πράγματι γνωρίζει, ὅτι ἐν ἡμέρᾳ θὰ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θὰ ἀνοιχθοῦν οἱ ὀφθαλμοὶ σας καὶ θὰ γίνετε ὡς θεοί, καὶ θὰ γνωρίζετε καλὸν καὶ κακόν.' ²⁰Καὶ ἡ γυνὴ εἶδε τὸ δένδρον, ὅτι ἦτο ἐπιθυμητὸν καὶ εὐχάριστον εἰς τὸν ὀφθαλμόν, καὶ ὅτι ὁ καρπὸς του ἦτο καλὸς πρὸς βρώσιν, καὶ ἔλαβεν ἐξ αὐτοῦ καὶ ἔφαγε. ²¹Καὶ ἀφοῦ πρῶτον ἐκάλυψε τὴν αἰσχύνην αὐτῆς διὰ φύλλων συκῆς, ἔδωσεν ἐξ αὐτοῦ εἰς τὸν Ἀδὰμ καὶ ἔφαγε, καὶ ἠνοιχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ του καὶ εἶδεν ὅτι ἦτο γυμνός. ²²Καὶ ἔλαβε φύλλα συκῆς καὶ συνέραψεν αὐτά, καὶ ἐποίησε περίζωμα δι' ἑαυτόν καὶ ἐκάλυψε τὴν αἰσχύνην του. ²³Καὶ ὁ Θεὸς κατηράσθη τὸν ὄφιν, καὶ ἦτο ἐξωργισμένος πρὸς αὐτόν διὰ παντός... Καὶ ἐξωργίσθη πρὸς τὴν γυναῖκα, διότι ἤκουσε τὴν φωνὴν τοῦ ὄφειος καὶ ἔφαγε· καὶ εἶπε πρὸς αὐτήν: ²⁴'Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμὸν σου: ἐν λύπαις θὰ γεννᾷς τέκνα, καὶ ἡ ἀποστροφή σου θὰ εἶναι πρὸς τὸν σύζυγόν σου, καὶ αὐτὸς θὰ σὲ ἐξουσιάζῃ.' ²⁵Καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ εἶπεν ἐπίσης, 'διότι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς συζύγου σου καὶ ἔφαγες ἐκ τοῦ δένδρου ἀπὸ τοῦ ὁποίου σὲ διέταξα ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ φάγῃς ἐξ αὐτοῦ, κατηραμένη νὰ εἶναι ἡ γῆ ἐξ αἰτίας σου: ἀκάνθας καὶ τριβόλους θὰ ἀνατέλλῃ εἰς σέ, καὶ θὰ τρώγῃς τὸν ἄρτον σου ἐν τῷ ἰδρώτι τοῦ προσώπου σου μέχρις ὅτου ἐπιστρέψῃς εἰς τὴν γῆν ἐξ ἧς ἐλήφθης· διότι γῆ εἶσαι καὶ εἰς τὴν γῆν θὰ ἐπιστρέψῃς.' ²⁶Καὶ ἐποίησε δι' αὐτοὺς χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς, καὶ ἐξέβαλεν αὐτούς ἀπὸ τὸν κήπον τῆς Ἐδέμ. ²⁷Καὶ καθ' ἣν ἡμέραν ὁ Ἀδὰμ ἐξῆλθε τοῦ κήπου, προσέφερον ὡς ὁσμὴν

εὐωδίας προσφορὰν, λίβανον, χαλβάνην καὶ στακτὴν καὶ νάρδον τὴν πρῶταν μὲ τὴν ἀνατολὴν τοῦ ἡλίου ἀπὸ τῆς ἡμέρας, καθ' ἣν ἐκάλυψε τὴν αἰσχύνην του. ²⁸Καὶ κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἐκλείσθη τὸ στόμα ὄλων τῶν ζώων καὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν πετεινῶν καὶ παντὸς περιπατοῦντος καὶ παντὸς κινουμένου, ὥστε δὲν ἠδύναντο πλέον νὰ λαλήσουν: διότι ὅλα ὠμίλουν μεταξύ των μὲ ἓν χεῖλος καὶ μὲ μίαν γλῶσσαν. ²⁹Καὶ ἐξέβαλεν ἐκ τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ πᾶσαν σάρκα, ἣτις ἦτο ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἐσκορπίσθη κατὰ τὰ εἶδη της καὶ κατὰ τοὺς τύπους της πρὸς τοὺς τύπους τοὺς ποιηθέντας δι' αὐτά. ³⁰Καὶ εἰς τὸν Ἀδὰμ μόνον ἔδωκε (περίζωμα) νὰ καλύψῃ τὴν αἰσχύνην του ἐξ ὄλων τῶν ζώων καὶ τῶν κτηνῶν. ³¹Ὡς ἐκ τούτου ὀρίζεται ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν δι' ὅλους τοὺς γινώσκοντας τὴν κρίσιν τοῦ νόμου, ὅτι ὀφείλουν νὰ καλύπτουν τὴν αἰσχύνην των καὶ νὰ μὴ ἔχουν ἑαυτοὺς ἀκαλύπτους, ὅπως οἱ Ἐθνικοὶ ἔχουν ἑαυτοὺς ἀκαλύπτους. ³²Καὶ κατὰ τὴν νέαν σελήνην τοῦ τετάρτου μηνός, ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ σύζυγός του ἐξῆλθον τοῦ κήπου τῆς Ἐδέμ, καὶ κατῴκησαν εἰς τὴν γῆν Ἐλδὰ, εἰς τὴν γῆν τῆς δημιουργίας των. ³³Καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του Εὐά. ³⁴Καὶ δὲν εἶχον υἱὸν μέχρι τοῦ πρώτου ἰωβηλαίου, καὶ μετὰ τοῦτο ἐγνώρισεν αὐτήν. ³⁵Τώρα ἐκαλλιέργει τὴν γῆν, ὅπως εἶχε διαχθῆ ἐν τῷ κήπῳ τῆς Ἐδέμ.

4. Ὁ Κάϊν καὶ ὁ Ἀβελ, τὰ τέκνα τοῦ Ἀδὰμ. Οἱ Πατριάρχαι ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Νῶε. Ἡ ζωὴ τοῦ Ἐνώχ καὶ ἡ σημασία της. Θάνατος τοῦ Ἀδὰμ καὶ τοῦ Κάϊν (πρβλ. Γεν. κεφ. 4-5).

4 ¹Καὶ ἐν τῇ τρίτῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ δευτέρῳ ἰωβηλαίῳ ἐγέννησε τὸν Κάϊν, καὶ ἐν τῇ τετάρτῃ ἐγέννησε τὸν Ἀβελ, καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ ἐγέννησε τὴν θυγατέρα της Awan*. ²Κι' ἐν τῷ πρώτῳ (ἔτει) τοῦ τρίτου ἰωβηλαίου, ὁ Κάϊν ἐφόνευσε τὸν Ἀβελ, διότι (ὁ Θεός) ἐδέχθη τὴν θυσίαν τοῦ Ἀβελ καὶ δὲν ἀπεδέχθη τὴν προσφορὰν τοῦ Κάϊν. ³Καὶ ἐφόνευσεν αὐτὸν ἐν τῷ πεδίῳ: καὶ τὸ αἷμα του ἔκραξεν ἐκ τῆς γῆς εἰς τὸν οὐρανόν, παραπονούμενον, διότι ἐφόνευσεν αὐτόν. ⁴Καὶ ὁ Κύριος ἐπέπληξε τὸν Κάϊν ἐξ αἰτίας τοῦ Ἀβελ, διότι τὸν ἐφόνευσε, καὶ τὸν ἔκαμε φυγάδα ἐπὶ τῆς γῆς ἕνεκα τοῦ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ του, καὶ κατηράσθη αὐτὸν ἐπὶ τῆς γῆς. ⁵Καὶ ἕνεκα τούτου εἶναι γεγραμμένον ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν, Ἐπικατάρατος πᾶς ὁ τύπτων τὸν πλησίον ἐν δολιότητι, καὶ πάντες οἱ ἰδόντες καὶ ἀκούσαντες ἄς εἴπουν, Γένοιτο· καὶ ὁ ἄνθρωπος ὁ ἰδὼν καὶ μὴ δηλώσας (τοῦτο), ἄς εἶναι ἐπικατάρατος ὡς ὁ ἄλλος.' ⁶Καὶ διὰ τὸν λόγον τοῦτον, καταγγέλλομεν, ὅταν ἐρχώμεθα ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πᾶσαν ἀμαρτίαν διαπραχθεῖσαν ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς, καὶ ἐν τῷ φωτὶ

* Ὁ Σύγκελλος, Χρονογραφία, Dindorf, σελ. 14, ὀνομάζει αὐτὴν Ἀσουάμ.

καὶ ἐν τῷ σκότει, καὶ ἀπανταχοῦ. ⁷Καὶ ὁ Ἀδὰμ καὶ ἡ σύζυγός του ἐπένησαν διὰ τὸν Ἄβελ τέσσαρας ἐβδομάδας ἐτῶν, καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς πέμπτης ἐβδομάδος ἐγένοντο (πάλιν) περιχαρεῖς, καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐγνώρισε πάλιν τὴν σύζυγόν του, καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱόν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά του Σήθ· διότι εἶπεν Ὁ Θεὸς ἐξάνεστησε σπέρμα ἕτερον εἰς ἡμᾶς ἐπὶ τῆς γῆς ἀντὶ Ἄβελ, διότι ὁ Κάϊν τὸν ἐφόνευσε. ⁸Καὶ ἐν τῇ ἕκτῃ ἐβδομάδι ἐγέννησε τὴν θυγατέρα του Azura. ⁹Καὶ ὁ Κάϊν ἔλαβεν Awan τὴν ἀδελφὴν του ὡς σύζυγόν καὶ αὐτὴ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν τὸν Ἐνώχ εἰς τὸ τέλος τοῦ τετάρτου ἰωβηλαίου. Καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει τῆς πρώτης ἐβδομάδος τοῦ πέμπτου ἰωβηλαίου, οἰκίαι ἐκτίσθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ Κάϊν ἔκτισε πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά της κατὰ τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ του Ἐνώχ. ¹⁰Καὶ ὁ Ἀδὰμ ἐγνώρισεν Εὐαν τὴν σύζυγόν του καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν ἀκόμη ἑννέα υἱούς. ¹¹Καὶ ἐν τῇ πέμπτῃ ἐβδομάδι τοῦ πέμπτου ἰωβηλαίου ὁ Σήθ ἔλαβεν Azura τὴν ἀδελφὴν του ὡς σύζυγον καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τῆς ἕκτης ἐβδομάδος ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν τὸν Ἐνώχ. ¹²Οὗτος τὸ πρῶτον ἤρχισε νὰ ἐπικαλῆται τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου ἐπὶ τῆς γῆς. ¹³Καὶ ἐν τῷ ἐβδόμῳ ἰωβηλαίῳ ἐν τῇ τρίτῃ ἐβδομάδι ὁ Ἐνώχ ἔλαβε Νοεμὰ τὴν ἀδελφὴν του ὡς σύζυγον, καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει τῆς πέμπτης ἐβδομάδος, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά του Καϊνᾶν. ¹⁴Καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ ὀγδόου ἰωβηλαίου ὁ Καϊνᾶν ἔλαβε Mualeleth τὴν ἀδελφὴν του ὡς σύζυγον, καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν ἐν τῷ ἐνάτῳ ἰωβηλαίῳ, ἐν τῇ πρώτῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά του Μαλελεθ. ¹⁵Καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐβδομάδι τοῦ δεκάτου ἰωβηλαίου ὁ Μαλελεθ ἔλαβε δι' ἑαυτὸν ὡς σύζυγον Dina τὴν θυγατέρα Barakiel, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς του, καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν ἐν τῇ τρίτῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Ἰάρεδ· διότι ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ οἱ ἄγγελοι τοῦ Κυρίου κατήλθον ἐπὶ τῆς γῆς, οἱ καλούμενοι ἐγγήγοροι, ἵνα διδάξουν τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων καὶ ἵνα ποιήσουν κρίσιν καὶ εὐθύτητα ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁶Καὶ ἐν τῷ ἐνδεκάτῳ ἰωβηλαίῳ ὁ Ἰάρεδ ἔλαβεν εἰς ἑαυτὸν σύζυγον, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἦτο Baraka, τὴν θυγατέρα τοῦ Rasujal, θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρὸς του, ἐν τῇ τετάρτῃ ἐβδομάδι αὐτοῦ τοῦ ἰωβηλαίου, καὶ ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν ἐν τῇ πέμπτῃ ἐβδομάδι, ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει τοῦ ἰωβηλαίου, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά του Ἐνώχ. ¹⁷Καὶ αὐτὸς ἦτο ὁ πρῶτος μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὅποιοι ἐγεννήθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ μαθὼν γραφὴν καὶ γνῶσιν καὶ σοφίαν καὶ ὁ γράψας τὰ σημεῖα τοῦ οὐρανοῦ κατὰ τὴν τάξιν τῶν μηνῶν αὐτῶν. ¹⁸Καὶ ἦτο ὁ πρῶτος γράψας μαρτυρίαν, καὶ ἐμαρτύρησεν εἰς τοὺς υἱούς τῶν ἀνθρώπων μεταξὺ τῶν γενεῶν τῆς γῆς, καὶ ὑπελόγισε τὰς ἐβδομάδας τῶν ἰωβηλαίων, καὶ κατέστησε γνωστὰς εἰς αὐτοὺς τὰς ἡμέρας τῶν ἐτῶν, καὶ ἐτακτοποίησε τοὺς μῆνας καὶ ὑπελόγισε τὰ Σάββατα τῶν ἐτῶν καθὼς ἡμεῖς ἐγνωρίσαμεν (ταῦτα) εἰς αὐτόν. ¹⁹Καὶ τὰ γενόμενα καὶ τὰ μέλλοντα εἶδεν ἐν ὀράσει ἐνουπνίου αὐτοῦ, τί θὰ συμβῇ εἰς τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων διὰ τῶν γενεῶν αὐτῶν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς κρί-

σεως· εἶδε καὶ ἀντελήφθη πάντα, καὶ ἔγραψε τὴν μαρτυρίαν του, καὶ τὴν μαρτυρίαν του ἔθεσεν ἐπὶ τῆς γῆς δι' ὅλα τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων καὶ διὰ τὰς γενεάς των. ²⁰Καὶ ἐν τῷ δωδεκάτῳ ἰωβηλαίῳ, ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἐβδομάδι ἔλαβεν εἰς ἑαυτὸν σύζυγον, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς Edni, τὴν θυγατέρα τοῦ Danel, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, καὶ ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει ἐν αὐτῇ τῇ ἐβδομάδι ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα αὐτοῦ Μαθουσάλα. ²¹Καὶ αὐτὸς ἦτο προσέτι μετὰ τῶν ἀγγέλων τοῦ Θεοῦ αὐτὰ τὰ ἐξ ἰωβηλαῖα ἐτῶν, καὶ ἔδειξαν εἰς αὐτὸν πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν οὐρανοῖς, τὴν ἐξουσίαν τοῦ ἡλίου, καὶ κατέγραψε πάντα. ²²Καὶ ἦτο μάρτυς περὶ τῶν ἐργηγόρων, οἱ ὅποιοι εἶχον ἀμαρτήσῃ μετὰ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων· διότι εἶχον ἀρχίσει νὰ μίγνυνται μετὰ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ μιαίνωνται. ²³Καὶ ἀπήχθη ἀπὸ τοῦ μέσου τῶν τέκνων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἡμεῖς ἡγάγομεν αὐτὸν εἰς τὸν κῆπον τῆς Ἑδέμ ἐν μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τιμῇ καὶ ἰδοὺ ἐκεῖ καταγράφει τὴν καταδίκην καὶ κρίσιν τοῦ κόσμου, καὶ ὅλων τῶν κακῶν τῶν τέκνων τῶν ἀνθρώπων. ²⁴Καὶ ἕνεκα τούτου (ὁ Θεὸς) ἔφερε τὰ ὕδατα τοῦ κατακλισμοῦ ἐφ' ὅλης τῆς γῆς Ἑδέμ· διότι ἐκεῖ ἐδόθη οὗτος εἰς σημεῖον καὶ ἵνα μαρτυρήσῃ περὶ πάντων τῶν τέκνων τῶν ἀνθρώπων, ἵνα ἀφηγηθῇ ὅλα τὰ ἔργα τῶν γενεῶν μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς καταδίκης. ²⁵Καὶ ἔκαυσε τὸ θυμίαμα τοῦ ἱεροῦ, (ἔτι δὲ) εὐώδη ἀρώματα δεκτὰ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου ἐπὶ τοῦ Ὄρους. ²⁶Διότι εἰς τὸν Κύριον ἀνήκουν τέσσαρα μέρη ἐπὶ τῆς γῆς, ὁ κῆπος τῆς Ἑδέμ, καὶ τὸ Ὄρος τῆς Ἀνατολῆς, καὶ τοῦτο τὸ ὄρος, ἐφ' οὗ εὐρίσκεισαι σήμερον, Ὄρος Σινᾶ, καὶ Ὄρος Σιών (τὸ ὅποιον) θὰ ἀγιασθῇ ἐν τῇ νέᾳ δημιουργίᾳ διὰ τὸν ἀγιασμόν τῆς γῆς δι' αὐτοῦ ἢ γῆ θὰ ἀγιασθῇ ἐκ πάσης ἐνοχῆς τῆς καὶ ἀκαθαρσίας τῆς διὰ τῶν γενεῶν τοῦ κόσμου. ²⁷Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ ἰωβηλαίῳ ὁ Μαθουσάλα ἔλαβεν εἰς ἑαυτὸν σύζυγον, τὴν Edna τὴν θυγατέρα τοῦ Azrial, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, ἐν τῇ τρίτῃ ἐβδομάδι, ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει αὐτῆς τῆς ἐβδομάδος, καὶ ἐγέννησεν υἱὸν καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα του Λάμεχ. ²⁸Καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ πέμπτῳ ἰωβηλαίῳ τῆς τρίτης ἐβδομάδος ὁ Λάμεχ ἔλαβεν εἰς αὐτὸν σύζυγον, καὶ τὸ ὄνομα αὐτῆς ἦτο Betenos τὴν θυγατέρα τοῦ Barakiil, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ ἐβδομάδι ἐγέννησεν εἰς αὐτὸν υἱὸν καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομα του Νῶε, λέγων· αὐτὸς θὰ μὲ διαναπαύσῃ διὰ τὰς λύπας μου καὶ δι' ὅλα τὰ ἔργα μου καὶ διὰ τὴν γῆν τὴν ὀποία· ὁ Κύριος κατηράσθη. ²⁹Καὶ εἰς τὸ τέλος τοῦ δεκάτου ἐνάτου ἰωβηλαίου, ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ ἕκτῳ ἔτει αὐτῆς, ὁ Ἀδάμ ἀπέθανε, καὶ πάντες οἱ υἱοὶ του ἔθαψαν αὐτὸν ἐν τῇ γῇ τῆς δημιουργίας του, καὶ ἦτο ὁ πρῶτος ταφείς ἐν τῇ γῇ. ³⁰Καὶ ἔλειπον εἰς αὐτὸν ἐβδομήκοντα ἔτη εἰς τὰ χίλια ἔτη· διότι χίλια ἔτη εἶναι ὡς μία ἡμέρα ἐν τῇ μαρτυρίᾳ τῶν οὐρανῶν καὶ διὰ τοῦτο ἦτο γεγραμμένον περὶ τοῦ δένδρου τῆς γνώσεως· Ἐν ἡ ἡμέρᾳ θὰ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ θὰ ἀποθάνετε. Δι' αὐτὸν τὸν λόγον δὲν συνεπλήρωσε τὰ ἔτη αὐτῆς τῆς ἡμέρας· διότι ἀπέθανε κατὰ τὴν διάρκειαν αὐτῆς. ³¹Εἰς τὸ τέλος αὐτοῦ τοῦ ἰωβηλαίου ὁ Κἀίν ἐφρονεῦθη

μετ' αὐτόν ἐν τῷ αὐτῷ ἔτει: ἡ οἰκία του κατέπεσεν ἐπ' αὐτοῦ καὶ ἀπέθανεν ἐν τῷ μέσῳ τῆς οἰκίας του, καὶ ἐφονεύθη ἐκ τῶν λίθων τῆς· διότι μὲ λίθον εἶχε φονεύσει τὸν Ἄβελ, καὶ μὲ λίθον ἐφονεύθη ἐν τῇ δικαίᾳ κρίσει. ³²Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν διατάσσεται ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν: Ἐμὲ τὸ ὄργανον, μὲ τὸ ὁποῖον ἕνας ἄνθρωπος φονεῦει τὸν πλησίον του μὲ τὸ αὐτὸ θά φονευθῆ· καθ' ὃν τρόπον ἐπλήρωσεν αὐτόν, καθ' ὅμοιον τρόπον θά πράξουν εἰς αὐτόν.' ³³Καὶ ἐν τῷ εικοστῷ πέμπτῳ Ἰωβηλαΐφ ὁ Νῶε ἔλαβεν εἰς ἑαυτὸν σύζυγον, καὶ τὸ ὄνομά τῆς ἦτο Ἐμζαγα', τὴν θυγατέρα τοῦ Rakeel, τὴν θυγατέρα τοῦ ἀδελφοῦ τοῦ πατρός του, ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει ἐν τῇ πέμπτῃ ἑβδομάδι: καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἔτει αὐτῆς ἐγέννησεν εἰς αὐτόν τὸν Σήμ, ἐν τῷ πέμπτῳ ἔτει αὐτῆς ἐγέννησεν εἰς αὐτόν τὸν Χάμ, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει ἐν τῇ ἕκτῃ ἑβδομάδι ἐγέννησεν εἰς αὐτόν τὸν Ἰάφεθ.

5. Ἡ πτωσίς τῶν ἀγγέλων καὶ ἡ τιμωρία των. Ἀναγγελία τῆς Κρίσεως. Ἡ ἡμέρα τοῦ ἐξιλασμοῦ. Ὁ κατακλυσμός (πρβλ. Γεν. 6,1-8,19).

5 ¹Καὶ ἐγένετο, ὅτε τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων ἤρχισαν νὰ αὐξάνωνται ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς καὶ θυγατέρες ἐγεννήθησαν εἰς αὐτούς, ὥστε οἱ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ εἶδον αὐτάς ἐν ἔτει τινὶ αὐτοῦ τοῦ Ἰωβηλαίου ὅτι ἦσαν ὠραῖαι εἰς τὴν θεάν· καὶ ἔλαβον εἰς ἑαυτοὺς συζύγους ἐξ ὄλων ἃς ἐξέλεξαν, καὶ ἐγέννησαν εἰς αὐτούς υἱούς, καὶ οὗτοι ἦσαν γίγαντες. ²Καὶ ἡ ἀνομία πληθύνθη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶσα σὰρξ διέφθειρε τὴν ὁδὸν αὐτῆς, ὁμοίως ἄνθρωποι καὶ κτήνη καὶ ζῶα καὶ πτηνὰ καὶ πᾶν περιπατοῦν ἐπὶ τῆς γῆς — πάντες οὗτοι διέφθειραν τὰς ὁδοὺς των καὶ τὰς τάξεις των, καὶ ἤρχισαν νὰ ἐξολοθρευοῦν ὁ εἷς τὸν ἄλλον, καὶ ἡ ἀνομία ἐπληθύνθη ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶσα φαντασία τῶν σκέψεων πάντων τῶν ἀνθρώπων ἦτο ὁμοίως πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας. ³Καὶ ὁ Θεὸς ἐπέβλεψεν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἰδοὺ αὕτη ἦτο διεφθαρμένη, καὶ πᾶσα σὰρξ εἶχε διαστρέψει τὴν τάξιν τῆς, καὶ πάντες οἱ ἐπὶ τῆς γῆς εἰργάζοντο πᾶν εἶδος κακίας ἐνώπιον τῶν ὀφθαλμῶν του. ⁴Καὶ εἶπεν ὅτι θά κατέστρεφε τὸν ἄνθρωπον καὶ πᾶσαν σάρκα ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς ποὺ αὐτὸς εἶχε δημιουργήσει. ⁵Ἄλλ' ὁ Νῶε εὗρε χάριν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν τοῦ Κυρίου. ⁶Καὶ ἐναντίον τῶν ἀγγέλων, τοὺς ὁποίους εἶχεν ἀποστείλει ἐπὶ τῆς γῆς, ὠργίσθη σφόδρα, καὶ ἔδωκεν ἐντολὴν νὰ ἐκριζώσουν αὐτούς ἀπὸ πάσης τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, καὶ διέταξεν ἡμᾶς νὰ δέσωμεν αὐτούς εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς, καὶ ἰδοὺ εἶναι ἐκεῖ ἐν τῷ μέσῳ δεδεμένοι καὶ (φυλάσσονται) μόνοι. ⁷Καὶ ἐναντίον τῶν υἱῶν των ἐξῆλθε λόγος ἀπ' ἐνώπιον τοῦ προσώπου του ὅτι οὗτος θέλει διαπεράσει αὐτούς διὰ τῆς ῥομφαίας καὶ ὅτι θά ἐκδιώξῃ αὐτούς ὑπὸ τὸν οὐρανόν. ⁸Καὶ εἶπε ἔτι πνεῦμα μου οὐ μὴ καταμείνει ἐν τῷ ἀνθρώπῳ εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτούς σάρκας, ἔσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν καὶ εἴκοσιν ἔτη. ⁹Καὶ ἀπέστειλε τὴν ῥομφαίαν του εἰς τὸ

μέσον αὐτῶν, οὕτως ὥστε ἕκαστος νὰ φονεύῃ τὸν πλησίον του, καὶ ἤρχισαν νὰ φονεύουν ὁ εἷς τὸν ἕτερον μέχρις ὅτου πάντες ἔπεσον διὰ τῆς ῥομφαίας καὶ ἐξωλοθρεύθησαν ἐκ τῆς γῆς. ¹⁰Καὶ οἱ πατέρες των ὑπῆρξαν μάρτυρες τῆς ἐξωλοθρεύσεώς των, καὶ μετὰ τοῦτο ἐδέθησαν εἰς τὰ βάθη τῆς γῆς διὰ παντός μέχρι τῆς ἡμέρας τῆς μεγάλης καταδίκης, ὅταν ἡ κρίσις θὰ διεξαχθῇ ἐπὶ πάντων τῶν διαφθειράντων τὰς ὁδοὺς των καὶ τὰ ἔργα των πρὸ τοῦ Κυρίου. ¹¹Καὶ ἐξήλειψε πάντας ἐκ τῶν τόπων αὐτῶν καὶ οὐδεὶς ἐξ αὐτῶν ἀπελείφθη ὃν ὁ Κύριος νὰ μὴ κρίνῃ ἐν πάσῃ τῇ κακίᾳ αὐτῶν. ¹²Καὶ ἐποίησε* δι' ὅλα τὰ ἔργα αὐτοῦ νέαν καὶ δικαίαν φύσιν, ὥστε νὰ μὴ ἀμαρτάνουν ἐν ὄλῃ των τῇ φύσει διὰ παντός, ἀλλὰ νὰ εἶναι δίκαιοι ἕκαστον εἰς τὸ εἶδος του πάσας τὰς ἡμέρας. ¹³Καὶ ἡ κρίσις ἐπὶ πάντων τούτων εἶναι διατεταγμένη καὶ ἐν ἀληθείᾳ καταγεγραμμένη ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν — ἔτι δὲ (ἡ κρίσις) πάντων τῶν ἐκτρεπομένων τῆς ὁδοῦ τῆς διατεταγμένης ὅπως περιπατοῦν ἐν αὐτῇ· καὶ ὅταν δὲν περιπατοῦν ἐν αὐτῇ, κρίσις καταγράφεται διὰ πᾶν κτίσμα καὶ διὰ πᾶν εἶδος. ¹⁴Καὶ οὐδὲν δύναται νὰ διαφύγῃ ἐν οὐρανῷ ἢ ἐπὶ γῆς, ἐν τῷ φωτὶ ἢ ἐν τῷ σκότει, ἐν τῇ Σεὸλ ἢ ἐν τῷ βᾶθει καὶ ἐν τῷ σκοτεινῷ τόπῳ· καὶ πᾶσαι αἱ ποιναὶ αὐτῶν εἶναι διατεταγμέναι καὶ γεγραμμέναι καὶ ἐγκεχαραγμέναι. ¹⁵Ἐν σχέσει πρὸς πάντας: τοὺς μεγάλους δικάζει κατὰ τὸ μεγαλεῖον αὐτῶν, καὶ τοὺς μικροὺς κατὰ τὴν μικρότητά των, καὶ ἕκαστον κατὰ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ. ¹⁶Καὶ δὲν βλέπει εἰς πρόσωπόν (τινος), οὔτε εἶναι δωρολήπτης, ὅταν λέγῃ ὅτι θὰ ἐκτελέσῃ κρίσιν ἐφ' ἕκαστου: (καὶ) ἐάν τις ἔδιδε πᾶν ὅ,τι ὑπάρχει ἐπὶ τῆς γῆς, αὐτὸς δὲν θὰ θεωρήσῃ τὰ δῶρα ἢ τὸ πρόσωπόν (τινος), οὔτε θὰ δεχθῇ τι εἰς χεῖράς του, διότι εἶναι δίκαιος κριτής. ¹⁷Καὶ περὶ τῶν τέκνων τοῦ Ἰσραὴλ ἔχει γραφῆ καὶ καθορισθῆ: ἂν στραφοῦν πρὸς αὐτὸν ἐν ἀληθείᾳ, θὰ συγχωρήσῃ ὅλα τὰ παραπτώματα καὶ θὰ ἀφίση πάσας τὰς ἀμαρτίας των. ¹⁸Εἶναι γεγραμμένον καὶ καθωρισμένον, ὅτι θὰ δείξῃ ἔλεος πρὸς πάντας τοὺς στρεφομένους ἐξ ὅλης τῆς ἐνοχῆς αὐτῶν ἀπαξ τοῦ ἔτους. ¹⁹Καὶ ὡς πρὸς πάντας τοὺς διαφθείροντας τὰς ὁδοὺς των καὶ τὰς σκέψεις των πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, οὐδενὸς πρόσωπον ἐλήφθη ὑπ' ὄψιν ἐκτὸς μόνον τοῦ Νῶε· διότι τὸ πρόσωπόν του ἐγένετο ἀποδεκτὸν ἕνεκα τῶν υἱῶν του, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς ἔσωσεν ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ κατακλυσμοῦ χάριν αὐτοῦ· διότι οὗτος ἦτο δίκαιος ἐν πάσαις ταῖς ὁδοῖς αὐτοῦ, καθὼς εἶχεν ὀρισθῆ ὡς πρὸς αὐτὸν καὶ ὡς πρὸς οὐδὲν παρεξέκλινε τὸ διατεταγμένον αὐτῷ. ²⁰Καὶ ὁ Κύριος εἶπεν ὅτι θὰ καταστρέψῃ πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς, ἀνθρώπους καὶ κτήνη, καὶ ζῶα καὶ τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς. ²¹Καὶ διέταξε τὸν Νῶε νὰ κατασκευάσῃ διὰ τὸν ἑαυτὸν του κιβωτόν, ὥστε νὰ δυναθῇ νὰ σωθῇ ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ κατακλυσμοῦ. ²²Καὶ ὁ Νῶε κατεσκεύασε τὴν κιβωτόν καθ' ὅλα ὡς διέταξεν αὐτόν, ἐν τῷ εἰκοστῷ ἐβδόμῳ ἰωβηλαίῳ τοῦ ἔτους, ἐν τῇ πέμπτῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ πέμπτῳ ἔτει ἐν τῇ νέᾳ σεληνῇ τοῦ

* Πιθανῶς φθορὰ τοῦ κειμένου: Ἡ νέα δημιουργία εἶναι ἔργον τοῦ μέλλοντος.

πρώτου μηνός. ²³Καὶ εἰσῆλθεν ἐν τῷ ἕκτῳ (ἔτει) αὐτοῦ, ἐν τῷ δευτέρῳ μηνί, ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ δευτέρου μηνός, μέχρι τοῦ δεκάτου ἔκτου· καὶ εἰσῆλθεν, καὶ πάντα ὅσα ἠγάγομεν εἰς αὐτόν, ἐντὸς τῆς κιβωτοῦ, καὶ ὁ Κύριος ἐκλείσεν αὐτήν ἐκ τῶν ἕξω τὴν δεκάτην ἐβδόμην τὸ ἐσπέρας. ²⁴Καὶ ὁ Κύριος ἤνοιξε τὰς ἑπτὰ πύλας τοῦ οὐρανοῦ, καὶ τὰ στόματα τῶν πηγῶν τῆς μεγάλης ἀβύσσου, στόματα ἑπτὰ τὸν ἀριθμόν. ²⁵Καὶ αἱ πύλαι ἤρχισαν νὰ ἐκχύνουν ὕδωρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας, καὶ αἱ πηγαὶ τοῦ βυθοῦ ἐπίσης ἔστειλαν ὕδατα ἕως ὅτου ὅλος ὁ κόσμος ἦτο πλήρης ὕδατος. ²⁶Καὶ τὰ ὕδατα ἐπληθύνθησαν ἐπὶ τῆς γῆς: δέκα πέντε πῆγαις ἀνῆλθε τὸ ὕδωρ ὑπεράνω ὄλων τῶν ὑψηλῶν ὀρέων, καὶ ἡ κιβωτὸς ὑψώθη ὑπεράνω τῆς γῆς, καὶ ἐκινεῖτο ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῶν ὑδάτων. ²⁷Καὶ τὰ ὕδατα ἐστάθησαν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς πέντε μῆνας — ἑκατὸν πενήκοντα ἡμέρας. ²⁸Καὶ ἡ κιβωτὸς ἐπῆγε καὶ ἐκάθισεν ἐπὶ τῆς κορυφῆς Lubar, ἑνὸς ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἀραράτ. ²⁹Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ ἐν τῷ τετάρτῳ μηνὶ αἱ πηγαὶ τοῦ μεγάλου βυθοῦ ἐπεκαλύφθησαν καὶ αἱ πύλαι τῶν ὑδάτων τοῦ οὐρανοῦ συνεσχέθησαν· καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ ἐβδόμου μηνός ὅλα τὰ στόματα τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἠνοίχθησαν, καὶ τὸ ὕδωρ ἤρχισε νὰ κατέρχεται κάτω ἐντὸς τοῦ βυθοῦ. ³⁰Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ ἐβδόμου μηνός ἐθεάθησαν αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων, καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ πρώτου μηνός ἡ γῆ ἐγένετο ὄρατῆ. ³¹Καὶ τὰ ὕδατα ἐξηφανίσθησαν ἐκ τῆς γῆς ἐν τῇ πέμπτῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ ἐβδόμῳ ἔτει αὐτῆς, καὶ τὴν δεκάτην ἐβδόμην ἡμέραν ἐν τῷ δευτέρῳ μηνὶ ἡ γῆ ἐξηράνθη. ³²Καὶ τὴν εἰκοστὴν ἐβδόμην ἠνοίξε τὴν κιβωτόν, καὶ ἔστειλε τὰ ζῶα καὶ τὰ κτήνη καὶ τὰ πτηνὰ καὶ πᾶν κινούμενον πρᾶγμα ἐκτὸς αὐτῆς.

6. Ἡ θυσία τοῦ Νῶε. Ἡ διαθήκη τοῦ Θεοῦ μετὰ τοῦ Νῶε (πρβλ. Γεν. 8,20-2). Περὶ βρώσεως αἵματος (πρβλ. Γεν. 9,1-17). Ἐορτὴ τῶν ἐβδομάδων, τῆς νέας σελήνης καὶ ἡ διαίρεσις τοῦ ἔτους εἰς 364 ἡμέρας.

6 ¹Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ τρίτου μηνός ἐξῆλθε τῆς κιβωτοῦ, καὶ ὠκοδόμησε θυσιαστήριον ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐκείνου. ²Καὶ ἔκαμεν ἐξιλασμόν διὰ τὴν γῆν, καὶ ἔλαβεν ἔριφον καὶ ἔκαμεν ἐξιλασμόν διὰ τοῦ αἵματός του δι' ὅλην τὴν ἐνοχλὴν τῆς γῆς· διότι πᾶν τὸ ἐπ' αὐτῆς εἶχε καταστραφῆ ἐκτὸς τῶν μετὰ τοῦ Νῶε ἐν τῇ κιβωτῷ. ³Καὶ ἐτοποθέτησε τὸ λίπος τοῦτου ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔλαβε βοῦν καὶ αἶγα καὶ πρόβατον καὶ ἐρίφια καὶ ἄλας καὶ περιστερὰν καὶ νεοσσούς περιστερᾶς, καὶ ἐτοποθέτησεν ὀλοκαύτωμα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔκαμε σπονδὴν ἀνάμικτον μετ' ἐλαίου, καὶ ἐρράντισεν οἶνον καὶ ἐσχόρπισε θυμίαμα ἐπὶ πάντων, καὶ ἔκαμεν ὥστε ν' ἀνέλθῃ ὠραία ὁσμὴ, εὐπρόσδεκτος ἐνώπιον τοῦ Κυρίου. ⁴Καὶ ὁ Κύριος ὠσφράνθη τὴν ὁσμὴν εὐωδίας, καὶ ἐποίησε διαθήκην μετ' αὐτοῦ ὅτι δὲν θὰ ἐγίνετο πλέον ἄλλος κατακλισμὸς διὰ νὰ καταστρέψῃ τὴν

γῆν· ὅτι πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς σπορά καὶ θερισμὸς δὲν θὰ διεκόπτοντο· ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ χειμῶν, ἡμέρα καὶ νύξ δὲν θὰ μετέβαλλον τάξι, καὶ δὲν θὰ καταπαύσασιν διὰ παντός. ⁵Καὶ σεῖς, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ γίνετε πολυάριθμοι ἐπ' αὐτῆς, καὶ νὰ εἰσθε εἰς εὐλογία ἐπ' αὐτῆς. Τὸν φόβον καὶ τὸν τρόμον πρὸ ὑμῶν θὰ ἐμπνεύσω εἰς πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐν τῇ θαλάσῃ. ⁶Καὶ ἰδοὺ ἔδωκα εἰς ὑμᾶς πάντα τὰ ζῶα καὶ τὰ πτερωτὰ καὶ πᾶν κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ τοὺς ἰχθῦς εἰς τὰ ὕδατα καὶ πάντα τὰ πράγματα πρὸς διατροφήν· ὡς πρὸς λάχανα χόρτου, σᾶς ἔδωκα πάντα πρὸς βρωσίν. ⁷Ἀλλὰ κρέας, μετὰ τῆς ζωῆς αὐτοῦ, μετὰ τοῦ αἵματος, δὲν θὰ φάγετε, διότι ἡ ζωὴ πάσης σαρκὸς εἶναι ἐν τῷ αἵματι, διὰ νὰ μὴ ἐκζητηθῇ τὸ αἷμα τῆς ζωῆς ὑμῶν. Ἐκ τῆς χειρὸς παντὸς ἀνθρώπου, ἐκ τῆς χειρὸς παντὸς θὰ ἐκζητήσω τὸ αἷμα τοῦ ἀνθρώπου. ⁸Ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου ὑπ' ἀνθρώπου τὸ αἷμα του θὰ ἐκχυθῇ· διότι κατ' εἰκόνα Θεοῦ ἐποίησεν οὗτος τὸν Ἀδάμ. ⁹Ἀλλὰ σεῖς αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁰Καὶ ὁ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ του ὤμοσαν, ὅτι δὲν θὰ φάγουν αἷμα ἐν οἰαδήποτε σαρκί, καὶ συνῆψε διαθήκην πρὸ Κυρίου τοῦ Θεοῦ διὰ παντὸς διὰ πασῶν τῶν γενεῶν τῆς γῆς ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ. ¹¹Ἐνεκα τούτου ἐλάλησε πρὸς σὲ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ συνάψῃς διαθήκην μετὰ τῶν τέκνων Ἰσραὴλ ἐν τῷ μηνὶ τούτῳ ἐπὶ τοῦ ὄρους μετὰ ὄρκου, καὶ ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ φαντίσῃς αἷμα ἐπ' αὐτῶν ἕνεκα πάντων τῶν λόγων τῆς διαθήκης, τοὺς ὁποίους ὁ Κύριος συνῆψε μετ' αὐτῶν διὰ παντός. ¹²Καὶ αὕτη ἡ μαρτυρία ἔχει γραφῆ ὡς πρὸς ὑμᾶς, ἵνα τηρῆτε αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας, ὥστε καθ' οἰανδήποτε ἡμέραν νὰ μὴ τρώγετε αἷμα ζώων ἢ πτηνῶν ἢ κτηνῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς· ὁ τρώγων τὸ αἷμα ζώου ἢ κτήνου ἢ πτηνῶν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς, αὐτὸς καὶ τὸ σπέρμα του θὰ ἐκριζωθοῦν ἐκ τῆς γῆς. ¹³Καὶ σὺ διάταξε τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ μὴ τρώγουν αἷμα, οὕτως ὥστε τὰ ὀνόματά των καὶ τὸ σπέρμα των νὰ εἶναι ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ ἡμῶν πάσας τὰς ἡμέρας. ¹⁴Καὶ διὰ τὸν νόμον αὐτὸν δὲν ὑπάρχει ὄριον ἡμερῶν, ἀλλ' εἶναι διὰ παντός. Θὰ τηροῦν αὐτὸν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς αὐτῶν, ὥστε νὰ συνεχίσουν ποιοῦντες ἐξιλέωσιν δι' αἵματος πρὸ τοῦ θυσιαστηρίου ὑπὲρ ὑμῶν· καθ' ἐκάστην καὶ μάλιστα κατὰ τὸν χρόνον τῆς πρωΐας καὶ τῆς ἐσπέρας θὰ ἐκζητοῦν συγχώρησιν διηνεκῶς πρὸ τοῦ Κυρίου ὑπὲρ ὑμῶν, ὥστε νὰ τηροῦν αὐτὸ καὶ νὰ μὴ ἐκριζωθοῦν. ¹⁵Καὶ ἔδωκεν εἰς τὸν Νῶε καὶ τοὺς υἱοὺς του σημεῖον ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ πλέον κατακλισμὸς ἐπὶ τῆς γῆς. ¹⁶Ἐθεσε τὸ τόξον αὐτοῦ ἐν τῇ νεφέλῃ ὡς σημεῖον διαθήκης αἰωνίας ὅτι δὲν θὰ ὑπάρξῃ πάλιν κατακλισμὸς ἐπὶ τῆς γῆς διὰ νὰ καταστρέψῃ αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς. ¹⁷Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶναι διατεταγμένον καὶ ἔχει γραφῆ ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν, ὅτι πρέπει νὰ ἐορτάζου τὴν ἐορτὴν τῶν ἐβδομάδων, ἐν αὐτῷ τῷ μηνὶ ἅπαξ τοῦ ἔτους, εἰς ἀνανέωσιν τῆς διαθήκης καθ' ἕκαστον ἔτος. ¹⁸Καὶ ὅλη αὕτη ἡ ἐορτὴ ἐορτάζετο ἐν οὐρανῷ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς δημιουργίας μέχρι τῶν ἡμερῶν Νῶε — εἴκοσι ἐξ ἰωβηλαῖα καὶ πέντε ἐβδομάδας ἐτῶν· καὶ ὁ Νῶε καὶ οἱ υἱοὶ του ἐτήρησαν αὐτὴν ἐπὶ ἑπτὰ

Ἰωβηλαῖα καὶ μίαν ἐβδομάδα ἐτῶν μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τοῦ Νῶε· καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου τοῦ Νῶε οἱ υἱοὶ του ἀπεμπόλησαν (αὐτὴν) μέχρι τῶν ἡμερῶν Ἀβραάμ, καὶ ἔφαγον αἷμα. ¹⁹ Ἀλλ' ὁ Ἀβραάμ ἐτήρησεν αὐτήν, καὶ ὁ Ἰσαὰκ καὶ ὁ Ἰακώβ καὶ τὰ τέκνα των ἐτήρησαν αὐτήν μέχρι τῶν ἡμερῶν σου, καὶ εἰς τὰς ἡμέρας σου τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ ἐλησμόνησαν αὐτήν μέχρι οὗ ἐωρτάσατε αὐτήν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ὄρους. ²⁰ Καὶ διέταξε τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ τηροῦν αὐτήν τὴν ἑορτὴν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς αὐτῶν ὡς ἐντολὴν εἰς αὐτούς: μίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους ἐν τῷ μηνί τούτῳ θὰ ἐορτάζουν τὴν ἑορτὴν. ²¹ Διότι εἶναι ἡ ἑορτὴ τῶν ἐβδομάδων καὶ ἡ ἑορτὴ τῶν πρώτων καρπῶν: διπλῆ καὶ δύο εἰδῶν εἶναι ἡ ἑορτὴ αὕτη: κατὰ τὸ γεγραμμένον καὶ ἐγκεχαραγμένον περὶ αὐτῆς, ἐορτάσατε αὐτήν. ²² Διότι ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ τοῦ νόμου ἔχω γράψει διὰ σέ, ὅτι ὀφείλεις νὰ ἐορτάζῃς αὐτήν ἐν τῷ καιρῷ αὐτῆς, μίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους, καὶ ἐξήγησα εἰς σέ τὰς θυσίας της, ὥστε τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ ἐνθυμοῦνται καὶ ἐορτάζουν αὐτήν ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς αὐτῶν ἐν τούτῳ τῷ μηνί, μίαν ἡμέραν τοῦ ἔτους. ²³ Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ πρώτου μηνός, καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ τετάρτου μηνός, καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ ἐβδόμου μηνός, καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ δεκάτου μηνός εἶναι αἱ ἡμέραι εἰς ἐνθύμησιν, καὶ αἱ ἡμέραι τῶν καιρῶν εἰς τὰς τέσσαρας διαιρέσεις τοῦ ἔτους. Ταῦτα ἐγράφησαν καὶ διετάχθησαν ὡς μαρτυρία διὰ παντός. ²⁴ Καὶ ὁ Νῶε ὤρισεν αὐτάς δι' ἑαυτὸν ὡς ἐορτὰς ἐν ταῖς γενεαῖς διὰ παντός, ὥστε αὐταὶ νὰ γίνουσι οὕτως εἰς μνημόσυνον αὐτῷ. ²⁵ Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ πρώτου μηνός διετάχθη νὰ κατασκευάσῃ δι' ἑαυτὸν κιβωτόν, καὶ ἐν αὐτῇ (τῇ ἡμέρᾳ) ἡ γῆ ἐξηράνθη καὶ ἦνοιξε (τὴν κιβωτόν) καὶ εἶδε τὴν γῆν. ²⁶ Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ τετάρτου μηνός τὰ στόματα τῶν βυθῶν τῆς ἀβύσσου κάτω ἐκλείσθησαν. Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ ἐβδόμου μηνός ὅλα τὰ στόματα τῶν ἀβύσσων τῆς γῆς ἦνοιχθησαν, καὶ τὰ ὕδατα ἤρχισαν νὰ κατέρχωνται ἐντὸς αὐτῶν. ²⁷ Καὶ ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ δεκάτου μηνός αἱ κορυφαὶ τῶν ὀρέων ἐθεάθησαν, καὶ ὁ Νῶε ἐχάρη. ²⁸ Καὶ ἕνεκα τούτου ὤρισεν αὐτάς δι' ἑαυτὸν ὡς ἐορτὰς εἰς μνημόσυνον διὰ παντός, καὶ οὕτως αὐταὶ διετάχθησαν. ²⁹ Καὶ ἔθεσαν αὐτάς ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν. Δέκα τρεῖς ἐβδομάδας (περιέχει) ἐκάστη (περίοδος) ἐξ αὐτῶν· ἀπὸ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην (ὑπάγει) τὸ μνημόσυνον αὐτῶν, ἀπὸ τῆς πρώτης εἰς τὴν δευτέραν καὶ ἀπὸ τῆς δευτέρας εἰς τὴν τρίτην, καὶ ἀπὸ τῆς τρίτης εἰς τὴν τετάρτην. ³⁰ Καὶ πᾶσαι αἱ ἡμέραι τῆς ἐντολῆς εἶναι πενήκοντα καὶ δύο ἐβδομάδες ἡμερῶν, καὶ αὐταὶ ὅλαι (δίδουν) ἐν πλῆρες ἔτος. Οὕτως εἶναι ἐγκεχαραγμένον καὶ διατεταγμένον ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν. ³¹ Καὶ δὲν ὑπάρχει παραμέλησις (αὐτῆς τῆς ἐντολῆς) (οὔτε) δι' ἐν μόνον ἔτος οὔτε ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος. ³² Σὺ ὅμως διάταξον τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ νὰ τηροῦν τὰ ἔτη κατὰ τοῦτον τὸν ὑπολογισμόν — τριακόσια ἐξήκοντα τέσσαρες ἡμέραι, καὶ (αὐταὶ) συνιστοῦν ἐν πλῆρες ἔτος, καὶ δὲν θὰ διαταράξουν τὸν χρόνον του ἐκ τῶν ἡμερῶν του καὶ ἐκ τῶν ἑορτῶν του· διότι ἐν αὐταῖς πάντα συμβαίνουν συμφώνως πρὸς τὴν μαρτυρίαν των, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἀφήσουν

ἐκτὸς ἡμέραν ἢ νὰ διαταράξουν ἑορτήν. ³² Ἄλλ' ἐὰν ἀμελήσουν καὶ δὲν τηρήσουν αὐτὰς κατὰ τὴν ἐντολὴν του, τότε θὰ διαταράξουν πάντας τοὺς καιροὺς αὐτῶν, καὶ τὰ ἔτη θὰ μετακινήθωῦν ἀπὸ αὐτὴν (τὴν τάξιν), καὶ θὰ διαταράξουν τοὺς καιροὺς καὶ τὰ ἔτη θὰ μετακινήθωῦν, καὶ θὰ παραβοῦν τὴν τάξιν των. ³⁴ Καὶ πάντα τὰ τέκνα τοῦ Ἰσραὴλ θὰ λησμονήσουν καὶ δὲν θὰ εὐρίσκουν τὴν ὁδὸν τῶν ἐτῶν, καὶ θὰ λησμονήσουν τὴν νέαν σελήνην καὶ καιροὺς καὶ σάββατα, καὶ θὰ πλανηθῶν ὡς πρὸς ὅλην τὴν τάξιν τῶν ἐτῶν. ³⁵ Διότι γνωρίζω καὶ ἀπὸ τοῦδε θὰ κάμω τοῦτο γνωστὸν εἰς σέ, καὶ (μάλιστα) ὄχι ἐκ τῆς (ιδίας) καρδίας μου, ἀλλ' ὑπάρχει βιβλίον γεγραμμένον πρὸ ἐμοῦ, καὶ ἐπὶ τῶν οὐρανίων πλακῶν ἢ διαίρεσις τῶν ἡμερῶν εἶναι διατεταγμένη, ἵνα μὴ λησμονοῦν τὰς ἑορτὰς τῆς διαθήκης καὶ περιπατοῦν κατὰ τὰς ἑορτὰς τῶν Ἐθνικῶν ὀπίσω τῆς πλάνης των καὶ ὀπίσω τῆς ἀγνοίας των. ³⁶ Διότι θὰ ὑπάρξουν ἐκεῖνοι, οἱ ὁποῖοι βεβαίως θὰ παρατηροῦν τὴν σελήνην· διότι (αὐτὴ) διαταράσσει τοὺς καιροὺς καὶ ἔρχεται ἀπὸ ἔτους εἰς ἔτος δέκα ἡμέρας ἐνωρίτερον. ³⁷ Διὰ τὸν λόγον αὐτὸν θὰ ἔλθουν εἰς αὐτοὺς ἔτη, καθ' ἃ οὗτοι θὰ διαταράξουν (τὴν τάξιν) καὶ τὴν ἡμέραν τῆς μαρτυρίας θὰ κάμουν μίαν βδελυρὰν (ἡμέραν), καὶ μίαν ἀκάθαρτον ἡμέραν θὰ κάμουν ἡμέραν ἑορτῆς, καὶ θὰ κάμουν σύγχυσις ὄλων τῶν ἡμερῶν, τῶν ἀγίων μετὰ τῶν ἀκαθάρτων, καὶ τῆς ἀκαθάρτου ἡμέρας μετὰ τῆς ἀγίας· διότι θὰ πλανηθῶν ὡς πρὸς τοὺς μῆνας καὶ τὰ σάββατα καὶ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰ ἰωβηλαῖα. ³⁸ Ἐνεκα τούτου διατάσσω καὶ μαρτυρῶ εἰς σέ, ἵνα σὺ μαρτυρήσῃς πρὸς αὐτούς· διότι μετὰ τὸν θάνατόν σου τὰ τέκνα σου θὰ διαταράξουν (αὐτὰ), ὥστε νὰ μὴ κάμουν τὸ ἔτος τριακοσίας ἐξήκοντα τέσσαρας ἡμέρας μόνον, καὶ διὰ τοῦτο θὰ πλανηθῶν ὡς πρὸς τὴν νέαν σελήνην καὶ τοὺς καιροὺς καὶ τὰ σάββατα καὶ τὰς ἑορτὰς, καὶ θὰ τρώγουν πᾶν εἶδος αἵματος μεθ' ὄλων τῶν εἰδῶν σαρκός.

7. Ὁ Νῶε θ υ σ ι ἄ ζ ε ι . Ἡ κ α τ ἄ ρ α τ ῆ ς Χ α ν α ἄ ν (πρβλ. Γεν. 9,20-28). Ο ἰ υ ἰ ο ἰ κ α ἰ ἐ γ γ ο ν ο ἰ τ ο ῦ Ν ῶ ε (κατὰ τὸ Γεν. κεφ. 10) κ α ἰ τ ἄ κ τ ἰ σ μ α τ α α ὑ τ ῶ ν . Π ρ ο τ ρ ε π τ ι κ ο ἰ λ ὸ γ ο ι τ ο ῦ Ν ῶ ε .

7 ¹ Καὶ ἐν τῇ ἐβδόμῃ ἐβδομάδι ἐν τῷ πρώτῳ ἔτει αὐτῆς, ἐν τούτῳ τῷ ἰωβηλαίῳ, ὁ Νῶε ἐφύτευσεν ἀμπελῶνας ἐπὶ τοῦ ὄρους ἐφ' οὗ ἐκάθισεν ἢ κιβωτός, καλουμένου Lubar, ἐνδὸς ἐκ τῶν ὀρέων τοῦ Ἀραράτ, καὶ ἐποίησαν καρπὸν ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει, καὶ ἐφύλαξε τὸν καρπὸν των καὶ συνεκόμισεν αὐτὸν ἐν αὐτῷ τῷ ἔτει ἐν τῷ ἐβδόμῳ μηνί. ² Καὶ ἐποίησεν οἶνον ἐξ αὐτοῦ καὶ ἔθεσεν αὐτὸν εἰς δοχεῖον καὶ ἐτήρησεν αὐτὸν μέχρι τοῦ πέμπτου ἔτους, μέχρι τῆς πρώτης ἡμέρας, ἐν τῇ νέᾳ σελήνῃ τοῦ πρώτου μηνός. ³ Καὶ ἐώρτασεν ἐν χαρᾷ τὴν ἡμέραν αὐτῆς τῆς ἑορτῆς, καὶ προσέφερεν ὀλοκαύτωμα εἰς τὸν Κύριον, νεαρὸν βοῦν καὶ κριδὸν καὶ ἐπτὰ πρόβατα, ἕκαστον ἡλικίας ἐνδὸς ἔτους, καὶ ἐρίφιον, ἵνα

ποιήσῃ τοιουτοτρόπως ἐξίλασμὸν δι' ἑαυτὸν καὶ τοὺς υἱοὺς του. ⁴Καὶ παρεσκεύασε πρῶτον τὸ ἐρίφιον, καὶ ἔθεσεν ἐκ τοῦ αἵματος αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ κρέατος τοῦ ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, τὸ ὁποῖον κατεσκεύασε, καὶ ὄλον τὸ λίπος ἔθεσεν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, ἐπὶ τοῦ ὁποῖου προσέφερε τὸ ὄλοκαύτωμα, καὶ τὸν βοῦν καὶ τὸν κριὸν καὶ τὰ πρόβατα, καὶ ἐτοποθέτησεν ὄλον τὸ κρέας των ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου. ⁵Καὶ ἔθεσε πάσας τὰς προσφορὰς των ἀναμίκτους μετ' ἐλαίου ἐπ' αὐτοῦ, καὶ κατόπιν ἐρράντισεν οἶνον ἐπὶ τῆς πυρᾶς, τὴν ὁποῖαν προηγουμένως εἶχεν ἐτοιμάσει ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου, καὶ ἔθεσε θυμίαμα ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου καὶ ἔκαμε νὰ ἀνέλθῃ ὀσμὴ εὐωδίας εὐπρόσδεκτος ἐνώπιον Κυρίου τοῦ Θεοῦ του. ⁶Καὶ ἠυφράνθη καὶ ἔπιεν ἐκ τοῦ οἴνου, αὐτὸς καὶ τὰ τέκνα του ἐν χαρᾷ. ⁷Καὶ ἦτο ἐσπέρα καὶ ἐπήγγεν εἰς τὴν σκηνὴν του, καὶ ὡς ἦτο μεθυσμένος κατεκλίθη καὶ ἐκοιμήθη καὶ ἐγυμνώθη ἐν τῇ σκηνῇ του καθὼς ἐκοιμᾶτο. ⁸Καὶ ὁ Χάμ εἶδε Νῶε τὸν πατέρα του γυμνόν, καὶ ἐξῆλθε καὶ ἀνήγγειλεν εἰς τοὺς δύο ἀδελφούς αὐτοῦ ἔξω. ⁹Καὶ ὁ Σὴμ ἔλαβε τὸ ἱμάτιόν του καὶ ἡγέρθησαν, αὐτὸς καὶ ὁ Ἰάφεθ, καὶ ἐπέθεντο τὸ ἱμάτιον ἐπὶ τῶν ὤμων αὐτῶν καὶ ἐπορεύθησαν ὀπισθοφανῶς καὶ ἐκάλυψαν τὴν γύμνωσιν τοῦ πατρός των, καὶ τὰ πρόσωπά των ἦσαν ὀπισθοφανῶς. ¹⁰Καὶ ὁ Νῶε ἀφυπνίσθη ἐκ τοῦ ὕπνου του καὶ ἐγνώρισε πᾶν ὅτι ὁ νεώτερος υἱὸς του ἔπραξεν εἰς αὐτόν, καὶ κατηράσθη τὸν υἱόν του καὶ εἶπε: 'Ἐπικατάρατος Χαναάν· παῖς οἰκέτης θὰ εἶναι εἰς τοὺς ἀδελφούς του.' ¹¹Καὶ ἠυλόγησε τὸν Σὴμ, καὶ εἶπε: 'Ἐυλογητὸς Κύριος ὁ Θεὸς τοῦ Σὴμ, καὶ ὁ Χαναάν θὰ εἶναι δοῦλος του. Ὁ Θεὸς ἄς πλατύνῃ τὸν Ἰάφεθ, καὶ ὁ Θεὸς ἄς κατοικήσῃ ἐν τοῖς οἴκοις τοῦ Σὴμ, καὶ ὁ Χαναάν θὰ γίνῃ δοῦλος του.' ¹²Καὶ ὁ Χάμ ἐγνώριζεν ὅτι ὁ πατὴρ του κατηράσθη τὸν νεώτερον υἱόν του, καὶ δυσηρεστήθη, διότι κατηράσθη τὸν υἱόν του καὶ ἐχώρισεν ἀπὸ τὸν πατέρα του, αὐτὸς καὶ οἱ υἱοὶ του μετ' αὐτοῦ, Χοὺς καὶ Μεσραῖν καὶ Φοῦδ καὶ Χαναάν. ¹³Καὶ ἀφοδόμησε δι' ἑαυτὸν πόλιν καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά της κατὰ τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του Neelatamauk. ¹⁴Καὶ ἀφοδόμησε καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτὸν πόλιν, καὶ ἐκάλεσε τὸ ὄνομά της κατὰ τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του Adataneses. ¹⁵Ἄλλ' ὁ Σὴμ κατόκησε μετὰ τοῦ πατρός του Νῶε, καὶ ἀφοδόμησε πόλιν πλησίον τοῦ πατρός του ἐπὶ τοῦ ὄρους, καὶ αὐτὸς ἐπίσης ἐκάλεσε τὸ ὄνομά της κατὰ τὸ ὄνομα τῆς συζύγου του Sedeqetelebab. ¹⁶Καὶ ἰδοὺ αὐταὶ αἱ τρεῖς πόλεις εἶναι πλησίον τοῦ ὄρους Lubar· ἡ Sedeqetelebab πρὸ τοῦ ὄρους ἀνατολικῶς αὐτοῦ· καὶ ἡ Naeltamauk εἰς τὴν νοτίαν πλευράν· καὶ ἡ Adataneses εἰς τὴν δυτικὴν. ¹⁷Καὶ αὐτοὶ εἶναι οἱ υἱοὶ τοῦ Σὴμ: Ἐλάμ καὶ Ἀσσοὺρ καὶ Ἀρφαξὰδ — (ὁ υἱὸς) οὗτος ἐγεννήθη δύο ἔτη μετὰ τὸν κατακλυσμὸν—καὶ Λοῦδ καὶ Ἀράμ. ¹⁸Οἱ υἱοὶ τοῦ Ἰάφεθ: Γαμὲρ καὶ Μαγῶγ καὶ Μαδοὶ καὶ Ἰωῦαν, Θεοβέλ καὶ Μοσόχ καὶ Θεΐρας: αὐτοὶ εἶναι οἱ υἱοὶ τοῦ Νῶε.

²⁰Καὶ ἐν τῷ εἰκοστῷ ὀγδόῳ ἰωβηλαΐῳ ὁ Νῶε ἤρχισε νὰ διατάσῃ τοὺς υἱοὺς τῶν υἱῶν του τὰ παραγγέλματα καὶ τὰς ἐντολάς, καὶ πάσας τὰς κρίσεις

ἀς ἐγνώριζε, καὶ παρήγγειλεν εἰς τοὺς υἱοὺς του νὰ φυλάττουν δικαιοσύνην, καὶ νὰ καλύπτουν τὴν γύμνωσιν τῆς σαρκὸς των, καὶ νὰ εὐλογοῦν τὸν Δημιουργόν των, καὶ νὰ τιμῶν πατέρα καὶ μητέρα, καὶ νὰ ἀγαποῦν τὸν πλησίον των, καὶ νὰ φυλάττουν τὴν ψυχὴν των ἀπὸ πορνείας καὶ ἀκαθαρσίας καὶ πάσης ἀδικίας. ²¹Διότι ἐξ αἰτίας αὐτῶν τῶν τριῶν πραγμάτων ἦλθεν ὁ κατακλυσμὸς ἐπὶ τῆς γῆς, δηλαδὴ ἕνεκα τῆς πορνείας, ἐν ἧ οἱ Ἐγγήγοροι ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὸν νόμον τῆς τάξεώς των ἐπόρνευσαν μετὰ τῶν θυγατέρων τῶν ἀνθρώπων, καὶ ἔλαβον εἰς ἑαυτοὺς συζύγους ἐξ ὄλων τὰς ὁποίας ἐξέλεξαν: καὶ αὐτοὶ ἔκαμαν τὴν ἀρχὴν τῆς ἀκαθαρσίας. ²²Καὶ ἐγέννησαν τέκνα, τοὺς Nephilim· καὶ αὐτοὶ ἦσαν ἀνόμοιοι, καὶ κατέφαγον ὁ εἰς τὸν ἄλλον: καὶ ὁ Jerbach ἐφόρνευσε τὸν Nephil καὶ ὁ Nephil ἐφόρνευσε τὸν Eljo καὶ ὁ Eljo τὰ τέκνα τῶν ἀνθρώπων, καὶ ὁ ἄνθρωπος τὸν ἄλλον ἄνθρωπον. ²³Καὶ ἕκαστος ἐπράθη εἰς τὸ νὰ ἐργάζεται ἀδικίαν καὶ εἰς τὸ νὰ χέῃ πολὺ αἷμα, καὶ ἡ γῆ ἐπληρώθη ἀδικίας. ²⁴Καὶ μετὰ τοῦτο ἡμάρτησαν ἐναντίον τῶν ζώων καὶ τῶν πτηνῶν καὶ παντὸς κινουμένου καὶ περιπατοῦντος ἐπὶ τῆς γῆς: καὶ πολὺ αἷμα ἐχύθη ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ πᾶσα φαντασία καὶ ἐπιθυμία ἀνθρώπων ἐφαντάσθη ματαιότητα καὶ κακὸν πάσας τὰς ἡμέρας. ²⁵Καὶ ὁ Κύριος ἠφάνισε πάντα ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ἕνεκα τῆς δολιότητος τῶν ἔργων αὐτῶν καὶ διὰ τὸ αἷμα, τὸ ὅποιον εἶχον χύσει ἐν τῷ μέσῳ τῆς γῆς ἠφάνισε τὰ πάντα. ²⁶Καὶ ὑπελείφθημεν, ἐγὼ καὶ σεῖς, υἱοὶ μου, καὶ πᾶν ὅ,τι εἰσῆλθε μεθ' ἡμῶν ἐν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἰδοὺ βλέπω τὰ ἔργα σας ἐνώπιόν μου, ὅτι δὲν περιπατεῖτε ἐν δικαιοσύνῃ· διότι ἐν τῇ ὁδῷ τῆς ἀπωλείας ἤρχισατενὰ περιπατῆτε, καὶ χωρίζεσθε ἀπ' ἀλλήλων καὶ ζητεῖτε ὁ εἰς τὸν ἄλλον (καὶ οὕτω συμβαίνει) ὥστε νὰ μὴ εἴσθε ἐν ἀρμονίᾳ, τέκνα μου, ἕκαστος μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ. ²⁷Διότι βλέπω καὶ ἰδοὺ οἱ δαίμονες ἤρχισαν τοὺς δελεασμοὺς των ἐναντίον σας καὶ ἐναντίον τῶν τέκνων σας, καὶ τώρα φοβοῦμαι περὶ ὑμῶν, ὅτι μετὰ τὸν θάνατόν μου θὰ ἐκχέετε τὸ αἷμα ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ὅτι καὶ σεῖς, ἐπίσης, θὰ ἀφανισθῆτε ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. ²⁸Διότι πᾶς ὁ ἐκχέων αἷμα ἀνθρώπου καὶ πᾶς ὁ ἐσθίων τὸ αἷμα σαρκὸς τινος, θὰ ἀφανισθῶν ἐκ τῆς γῆς. ²⁹Καὶ δὲν θὰ ὑπολειφθῇ ἄνθρωπος τρώγων αἷμα ἢ ἐκχέων τὸ αἷμα ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, οὐδὲ θὰ ὑπολειφθῶν αὐτῷ σπέρμα ἢ κληρονομία. ³⁰Ὁ ζώντων ὑπὸ τὸν οὐρανόν· διότι εἰς τὸ Σεδλ θὰ ὑπάγουν, καὶ εἰς τὸν τόπον τῆς καταδίκης θὰ κατέλθουν, καὶ εἰς τὸ σκότος τοῦ βυθοῦ θὰ ἀπορριφθῶν διὰ βιαίου θανάτου. ³⁰Δὲν θὰ θεαθῇ ἐπ' ὑμῶν αἷμα ἐξ ὄλου τοῦ αἵματος, τὸ ὅποιον θὰ ὑπάρξῃ πάσας τὰς ἡμέρας καθ' ἃς φονεύετε ζῶα ἢ κτήνη ἢ πᾶν ἰπτάμενον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐργάζεσθε καλὸν ἔργον εἰς τὰς ψυχὰς σας καλύπτοντες τὸ χυθὲν ἐπὶ τοῦ προσώπου τῆς γῆς. ³¹Καὶ δὲν θὰ ὁμοιάσετε εἰς τὸν τρώγοντα (κρέας) μετὰ τοῦ αἵματος, ἀλλὰ θὰ φυλάξετε ἑαυτοὺς, ὥστε οὐδεὶς νὰ τρώγῃ αἷμα ἐνώπιόν σας: καλύψατε τὸ αἷμα, διότι οὕτως ἐνετάλην νὰ μαρτυρήσω πρὸς ὑμᾶς καὶ τὰ τέκνα σας ὁμοῦ μετὰ πάσης σαρκός. ³²Καὶ μὴ ἀνεχθῆτε ἡ ψυχὴ νὰ τρώγῃται μετὰ τῆς σαρκός, ὥστε τὸ ἴδιον ὑμῶν αἷμα, τὸ ὅποιον εἶναι ἡ ζωὴ σας, νὰ μὴ ἐκ-

ζητηθῆ ἕκ τῆ χειρὸς οἰασδήποτε σαρκὸς ἐκχεούσης (τοῦτο) ἐπὶ τῆς γῆς. ³³Διότι ἡ γῆ δὲν θὰ ἐκκαθαρθῆ ἕκ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχυθέντος ἐπ' αὐτῆς· διότι (μόνον) διὰ τοῦ αἵματος τοῦ ἐκχέοντος αὐτὸ ἡ γῆ θὰ καθαρθῆ ἐν πάσαις ταῖς γενεαῖς αὐτῆς. ³⁴Καὶ τώρα, τέκνα μου, ἀκούσατε: ἐργάζεσθε κρίσιν καὶ δικαιοσύνην, ὥστε νὰ φυτευθῆτε ἐν δικαιοσύνῃ ἐπὶ τοῦ προσώπου πάσης τῆς γῆς, καὶ ἡ δόξα ὑμῶν ὑψωθῆ πρὸ τοῦ Θεοῦ μου τοῦ σώσαντός με ἐκ τῶν ὑδάτων τοῦ κατακλυσμοῦ. ³⁵Καὶ ἰδοῦ, θὰ ὑπάγετε καὶ θὰ οἰκοδομήσετε δι' ἑαυτοὺς πόλεις, καὶ θὰ φυτεύετε ἐν αὐταῖς πάντα τὰ ἐπὶ τῆς γῆς φυτὰ, καὶ ἐπὶ πλέον πᾶν δένδρον φέρον καρπὸν. ³⁶Ἐπὶ τρία ἔτη ὁ καρπὸς παντὸς βρωσίμου δὲν θὰ συλλεγῆ: καὶ ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει ὁ καρπὸς τοῦ θά θεωρηθῆ ἅγιος καὶ θὰ προσφέρουν τὴν ἀπαρχὴν εὐπρόσδεκτον ἐνώπιον τοῦ Ἰψίστου Θεοῦ, τοῦ ποιήσαντος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν καὶ τὰ πάντα. Ἄς προσφέρουν ἐν ἀφθονίᾳ τὸν πρῶτον οἶνον καὶ τὸ ἔλαιον ὡς ἀπαρχὴν ἐπὶ τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ Κυρίου τοῦ λαμβάνοντος αὐτήν, καὶ τὸ ἀπομένον οἱ ὑπηρεταὶ τοῦ οἴκου τοῦ Κυρίου ἄς τρώγωσιν ἐνώπιον τοῦ θυσιαστηρίου τοῦ δεχομένου (αὐτήν). ³⁷Καὶ ἐν τῷ πέμπτῳ ἔτει ποιήσατε ἀνάπαυσιν, ὥστε νὰ ἀναπαύετε τοῦτο ἐν δικαιοσύνῃ καὶ εὐθύτητι, καὶ θὰ εἴσθε δίκαιοι καὶ ὅ,τι φυτεύετε θὰ εὐδοκιμήσῃ. ³⁸Διότι οὕτως ὁ Ἐνώχ, ὁ πατὴρ τοῦ πατρὸς σας, διέταξε τὸν Μαθουσάλα, τὸν υἱὸν του, καὶ ὁ Μαθουσάλα τὸν υἱὸν τοῦ Λάμεχ, καὶ ὁ Λάμεχ διέταξεν εἰς ἐμὲ πάντα τὰ διατεταγμένα αὐτῷ ὑπὸ τοῦ πατρὸς του. ³⁹Καὶ ἐγὼ ἐπίσης θὰ σᾶς δώσω ἐντολήν, υἱοί μου, ὡς ὁ Ἐνώχ ἐνετείλατο τῷ υἱῷ του ἐν τῷ πρώτῳ Ἰωβηλαίῳ: ζῶν ἔτι, ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ ὁ ἔβδομος, διετάξατο καὶ ἐμαρτύρησε τῷ υἱῷ του καὶ τοῖς υἱοῖς τῶν υἱῶν του μέχρι τῆς ἡμέρας τοῦ θανάτου του.'

(Συνεχίζεται)